

ΕΤΗΣΙΑ ΣΥΝΔΡΟΜΗ
Προπληρωτέα
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

*Εν Ἑλλάδι. . . Δρ. 10
*Εν τῇ ἀλλοδαπῇ. . . Φρ. χρ. 12

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΚΑΙ ΕΚΔΟΤΗΣ
ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΓΡ. ΚΑΜΠΟΥΡΟΓΛΟΥΣ

ΕΒΔΟΜΑΣ

ΓΡΑΦΕΙΟΝ «ΕΒΔΟΜΑΣ»

*Εν ὁδῷ Μουσῶν ἀριθ. 6.

*Ἐκαστον φύλλον τιμᾶται
λεπτῶν 28.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΝ ΚΑΙ ΧΡΟΝΟΓΡΑΦΙΚΟΝ ΦΥΛΛΟΝ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

*Ἔργα καὶ ἡμέραι.
*Ὁ Χόβαρτ.
Πέντε ἐπιστολαί.
*Ἀνέκδοτος ἐκθεσίς τοῦ Γεωργίου Αἰνιᾶνος
περὶ τῶν κατὰ ξηρὰν ὁρίων τῆς Ἑλλάδος.
Ποῦον Ἑλληνικὸν βιβλίον ἐξετυπώθη εἰς με-
γαλειότερον ἀριθμὸν ἀντιτύπων.
*Ἐπιστημονικὴ περιοδεία (Ἀγρίνιον).
Βιβλιοκρισία.
*Ἀνέκδοτα, Μῦθοι, Παροιμίαι, συλλεγέντες ἐπὶ
Φωτίου Χρυσανθοπούλου (Φωτάκου).
Φιλολογικά.
*Ἐπιστημονικά.
Καλλιτεχνικά.
*Ἀρχαιολογικά.
Βιβλιογραφία.
*Ἀπαντήσεις ἀνευ ἐρωτήσεων (Ὁ τελευταῖος
ποιητικὸς βασιλεὺς.—Πότε θὰ ἔλθῃ ἡ 1 Ἰα-
νουαρίου 1906.—Ἀπόσπασμα ἐξ ἐπιστολῆς
ἐφέδρου κτλ.).
Πνευματικαὶ ἀσκήσεις.—Λύσεις.
ΕΝ ΕΠΙΦΥΛΛΙΔΙ. Δόξα καὶ Ἔρως Μυθιστόρημα

ΕΡΓΑ ΚΑΙ ΗΜΕΡΑΙ

Ἡ νάρκη. Ἡ ἀπὸ τῆς ἐνεργείας εἰς
τὴν ἀδράνειαν ἀπότομος πτώσις εἶνε καὶ
αὕτη χαρακτηριστικὸν τῆς Ἀνατολικῆς
ἡμῶν φύσεως, ἣν ἐπὶ τοσοῦτους αἰῶνας ὁ
Ἑλληνισμὸς ἠγωνίσαστο νὰ μετατρέψῃ,
καὶ ἐπὶ τοσοῦτους πάλιν αἰῶνας ὁ Τουρ-
κισμὸς ἠγωνίσαστο νὰ ἐπαναγῇ. Αἱ σφο-
δραὶ συζητήσεις περὶ τῶν ἐξωτερικῶν καὶ
ἐσωτερικῶν ζητημάτων σχεδὸν κατέπαυ-
σαν, αἱ ἐν ταῖς ἐφημερίσι δὲ καταχωρί-
σεις πολεμικῶν ἐκθέσεων καὶ βουλευτικῶν
λόγων μόλις κατορθοῦσι νὰ ἀφυπνίσωσιν
ἡμᾶς στιγμιαίως, ὅπως καὶ αὗτις παρα-
δοθῶμεν εἰς τὸν λήθαργον μετὰ κωμικω-
τέρας καταπτώσεως τῆς κεφαλῆς. . .

Αἱ δὲ διαρκὲς πάλιν ἐγγήγοις καὶ μέ-
ριμνα, περὶ ζητημάτων μάλιστα, περὶ ὧν
οὐδεὶς ἐρωτᾷ ἡμᾶς, εἶνε ἀνυπόφορος καὶ ἀδι-
κασιολόγητος. . . Τί μέλει ἡμῖν τί συμβαίνει
ἐν Βερολίνῳ, ἐν Λονδίνῳ, ἐν Ῥώμῃ, ἐν
Βιέννῃ, ἐν Πετροπόλει, ἐν Παρισίοις καὶ
ἐν Κωνσταντινουπόλει; μήπως δὲν ἔχο-
μεν πρέσβεις; κατ' αὐτὰς μάλιστα θὰ ἔ-
χωμεν καὶ ἄλλους, διακριθέντας κατὰ τὰς
ἐνδόξους τῆς πατρίδος ἡμῶν συμφορὰς
ἐπὶ φιλοπατρίᾳ καὶ αὐταπαρνήσει. Τί μέ-
λει ἡμῖν πῶς προσηνέχθη ἡ Κυβέρνησις,
πῶς ἡ Ἀντιπολίτευσις καὶ πῶς ἡ Αὐλὴ
κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν ἐλληνοτουρκικῶν
διαφορῶν; μήπως δὲν θὰ τὰ μάθωμεν
τὸν Ὀκτώβριον καὶ δι' ἐγγράφων μάλι-
στα, ὧν ὁ κ. Δηλιγιάννης ἂν δὲν ἔχῃ τὰ
πρωτότυπα ἔχει ὅμως τὰ ἀντίγραφα;
μήπως δὲν θὰ ἐκλεγῶσι καὶ αὗτις ἀνα-
κριτικαὶ ἐπιτροπαί; . . . Καὶ ἂν ἡ Βουλὴ

διαλυθῇ, καὶ ἂν ἄλλα γεγονότα παρεμ-
πέσωσιν; . . . Ὑπομονή. . . Οὐδεὶς διέφυγε
τὴν τιμωρίαν, ἥτις τῷ ἐμπρέπει ἐν τῷ
μέλλοντι. Τί παραπονείσθε; ὀλίγα τάχα
μνημόσυνα ἐγένοντο ὑπὲρ τῶν τεθνεώτων;

Τί μέλει ἡμῖν ἂν δὲν ὠφελήθη ἡ Ἑλ-
λὰς καὶ ἐκ τῆς Σεπτεμβριανῆς ἀποκο-
πῆς μέρους τῆς ὀθωμανικῆς ἢ μᾶλλον
τῆς ἐλληνικῆς χώρας; Τὰ ἔθνη δὲν ζῶσι
μίαν ἡμέραν. . . τὸ μέλλον ὑπάρχει ἐξίσου
δι' ὅλους. . .

Τί μέλει ἡμῖν, τέλος, ἂν οἱ Βούλγα-
ροι κληρικοὶ ἐχύθησαν πάλιν εἰς τὴν Μα-
κεδονίαν, δυσφημοῦντες τὸν ἐλληνισμὸν
καὶ ἐξαγοράζοντες συνειδήσεις; Τί τὸ ἐκ-
πλήττον ἐπὶ τοῦ προκειμένου; ὅταν μέ-
θοδος τις ἐπιτύχῃ, εἶνε ἀμάρτημα νὰ ἐπα-
ναλαμβάνηται;

Ἦδη, ὅτε οὐδεμία σφοδρίξ τῆς Συνταγ-
ματικῆς μηχανῆς, παραστρατήσασα, ἐνο-
χλεῖ ἡμᾶς διὰ τοῦ τριγμοῦ αὐτῆς, ἥδη ὅτε
ἀντιπολίτευσις δὲν ὑπάρχει, μετὰξὺ κυ-
βερνήσεως καὶ αὐτῆς ἐπικρατεῖ πλήρης
ὁμοφωνία, καὶ αὕτη δὲ ἡ μία φωνὴ ἐφι-
μώθη ὑπὸ τῆς μωρίας ἡμῶν. . . ἄς κοιμη-
θῶμεν, ἄς παραδοθῶμεν εἰς τρίμηνον νάρ-
κην, καὶ τὸν Ὀκτώβριον. . . ἔχει ὁ Θεός!

Οἱ ἀτυχεῖς. Ἀξιοσημείωτος εἶνε ἡ
ἀτυχία, ἥτις παρεκλόουθησε τοὺς τε πλη-
ρωθέντας, τοὺς ἐπιζήσαντας καὶ τοὺς
φονευθέντας ἄνδρας τῆς Κούτρας. Ἐνῶ
ἅπαντες οἱ πληρωθέντες ἀξιοματικοί,
ὑπαξιωματικοὶ καὶ στρατιῶται ἔτυχον
ἐπαρκoὺς ἱατρικῆς μερίμνης καὶ τὰ ὑπὸ
τοῦ ὑγειονομικοῦ κλάδου—μετὰ τὴν πα-
ράδοξον εἰς ἀφάνειαν καταδίχην τοῦ Ἐ-
ρυθροῦ Σταυροῦ—διατεθέντα μέσα, ἐθεω-
ρήθησαν ἐπαρκῆ, μόνον ὁ ἦρως Λώρης ἐ-
πέπρωτο ἐπὶ ὀκτῶ ὅλας ἡμέρας νὰ μένῃ
ἀνευ ἐπαρκoὺς ἱατρικῆς συνδρομῆς. Ἐνῶ
πάντες οἱ ἐπιζήσαντες ἐπανῆλθον εἰς τὰς
ἐστίας τῶν περιχαρεῖς ἐπὶ τῇ ἐκπληρώσει
τοῦ ἱεροῦ αὐτῶν καθήκοντος, μόνον οἱ ἐν
Κούτρᾳ ἐπιζήσαντες καὶ ἀτίμως αἰχμα-
λωτισθέντες ἐπέπρωτο νὰ ἱστολίωσι τὸ
ἄρμα, δι' οὗ οἱ Τοῦρκοι στρατηλάται κα-
τήγαγον τὴν ἡττὰν αὐτῶν. Ἐνῶ πάντες
οἱ φονευθέντες ἐτάφησαν μετ' ὀλίγον, μό-
νον οἱ ἐνδοξότερον πάντων φονευθέντες
ἄνδρες τῆς Κούτρας ἐπέπρωτο μετὰ ὀκτῶ
ἡμέρας νὰ περισυλλεγῶσιν ἀνευ ἐντοσθίων,
σεσηπότες, ἀγνώριστοι καὶ δεινὸν ἀπό-
ζοντες, ὅπως ταφῶσιν. Ἄλλ' οὐδὲ χῶμα
εὐρέθη δι' αὐτοὺς εἰς τὸ πετρώδες ἐκεῖ-
νο ὕψωμα· ἐκαλύφθησαν δὲ διὰ λινοῦ ὑ-
φάσματος καὶ ἐπεσωρεύθησαν ἐπ' αὐτῶν
φοβεροὶ λίθοι. . . Ὁ διαβαίνων ὅμως τυ-
χὸν ἐκεῖθεν, τὴν μὲν νύκτα θὰ ἴδῃ τὸ φῶς
μικρᾶς κενδήλας, ἣν ἐφρόντισε νὰ τοπο-

θετήσῃ ὁ τὴν ἐπιμέλειαν τῆς ταφῆς τῶν
ἀναλαβὼν ἀνθυπασιστῆς Λύσανδρος, τὴν
δὲ ἡμέραν θὰ ἴδῃ ὑψηλὸν στύλον, ἐφ' οὗ
κυματίζει λευκὴ σημαία, τῆς προδοσίας
τὸ ἀλησμόνητον σύμβολον! . . .

**Ἡ Ἑλλὰς τῶν Ἀθηνῶν καὶ ἡ
Ἑλλὰς τῶν συνόρων.** Ἐνῶ ἡ Ἑλλὰς
τῶν Ἀθηνῶν, σοβαρευομένη δῆθεν καὶ
προσποιοῦμένη τὴν φιλεπιστήμονα, συνε-
ζήτει περὶ ἐπιτελείας καὶ ἐπιμελητείας καὶ
πειθαρχικοῦ θανάτου μὲ ὅπλον παρὰ πόδα,
καὶ περὶ ἄλλων, πρὸ τῶν ὁποίων οὐδ' αὐτοῦ
τοῦ ὄνου ἡ παροιμιώδης σοβαρότης μέ-
νει ἀρρυτίδωτος, εἰς τὰς παρὰ τὰ σύνορα
ὀρεινὰς ἰδίᾳ ἐπαρχίας, ὅπου σκέπτονται
λίαν περιορισμένως καὶ ἀνεπιστημόνως
καὶ κατανοοῦσιν ὅτι πρόκειται ἢ προέκει-
το νὰ πολεμήσῃ ἡ Ἑλλὰς τὴν Τουρκίαν
καὶ οὐχὶ ἄλλην Δύναμιν, διετέλουν ὑπὸ
τὸ κράτος ἐνθέου ἐνθουσιασμοῦ. Ὁ μόνος
Ἕλλην ποιητῆς, ὁ ἀθάνατος Δῆμος, ἐνῶ
ἀφ' ἐνὸς μυρολογεῖ τὸν Λώρην του, ἀφ' ἐτέ-
ρου ἐξαίρει τοὺς ὑπὸ τὸν Νταβέλην 40
μακεδόνες ἀρματωλοὺς, οἵτινες κατετρό-
πωσαν πολυαριθμούς ὀρδᾶς. . . καὶ ἀνευ
ἐπιμελητείας!

Ἀλλὰ καὶ οἱ στρατιῶται αὐτοὶ ἐνε-
πνεύσθησαν· ἐλλείψει δ' ἄλλου ποιητοῦ, ὁ
στρατιώτης Διαμαντῆς Παπασταθόπου-
λος ἐποίησεν ἐκ τοῦ προχείρου ἀπλοῦν
τι διηγηματικὸν ποίημα, ὅπερ ἀπεμνη-
μονεύθη ὑφ' ἀπάντων τῶν συστρατιωτῶν
του, καὶ οὕτως οἱ πρῶτοι στίχοι ἔχου-
σιν ὡς ἐξῆς:

«Εἰς τὰς ὀκτῶ Μαΐου Πέμπτη τὸ πρωῒ,
ἔγιν' ἡ πρώτη μάχη, στὴ Ῥαχόδρουσι,
καὶ τὸ Σαββάτο βράδυ Κυριακῇ πρωῒ
ἄναψε τὸ τουφέκι 'ς ὅλην τὴν γραμμὴν.» κ.λ.

Καλὸν θὰ εἶνε πάντα, τὰ δημῳδῇ ἰδίως
ποιήματα, τὰ εἰς τὰς ἐπὶ τῶν συνόρων
συμπλοκάς ἀναφερόμενα, νὰ περισυλλε-
γῶσιν εἰς ἕνα τόμον, πολυτιμότερον βε-
βαίως πλείστων συγχρόνων φιλολογικῶν
προϊόντων.

Ο ΧΟΒΑΡΤ

Αἱ ἐφημερίδες ἐδημοσίευσαν ἤδη τὰς
νεκρολογίας του, ἐσημείωσαν πότε ἐγεν-
νήθη καὶ πότε ἀπέθανεν ἀκριβῶς, καὶ ποίαν
ἐν τῷ πολυταράχῳ βίῳ του ἠκολούθησεν
ὁδόν, ἵνα καταστήσῃ τὸ ὄνομα του τοῖς
μὲν ἐχθροῖς ἡμῶν προσφιλέας, ἡμῖν δὲ μι-
σητὸν καὶ ἀπαίσιον. Ποῦ καὶ ποῦ δὲ ἐξη-
κοντίζετο ἀρὰ τις κατὰ τῆς μνήμης του,
ἀρὰ τοῦ καταπιεσθέντος ἀσθενοῦς κατὰ
τοῦ ἀδικήσαντος, καὶ ἀνεκκαλοῦντο ἡμέραι

πονηραί ὡς μάρτυρες τῶν δεινῶν, ἅτινα τῇ Κρήτῃ καὶ τῇ καθόλου Ἑλλάδι προϋξένησεν ὁ Ἀγγλος ἐξωμότης.

Τὸν βίον τοῦ Χόβαρτ θ' ἀνατάμη ἡμέραν τινὰ ἡ ἱστορία ἵνα εἴπῃ τοῖς ἐπιγενομένοις πῶς, εἰς ἡρώων πολέμων, οὐς διεξήγαγεν ἡ πατρίς του, μεταβάλλεται ἐξαίφνης εἰς στίγμα μετὰ βδελυγμίας ἀποξεόμενον ἐκ τοῦ μητρώου τῶν ἀξιωματικῶν της. Πῶς τὸ στίγμα τοῦτο ἐγένετο εἴτα κόσμημα τιμαλφές τοῦ σκήπτρου τοῦ Σουλτάνου, ἐμπνέον φρίκην εἰς τοὺς ὑποτελεῖς του, καταπιέζον τοὺς ἐξανισταμένους ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας των, καὶ διὰ τῶν ἀποτροπαίων τούτων μέσων γινόμενον ἄξιον τῆς κατάρως ἐνὸς λαοῦ, ἀλλὰ καὶ τῆς συγγνώμης τῆς ἐνεκεν ἀτίμων πράξεων ἐκδιωχθείσης αὐτὸν πατρίδος του.

Ἡμεῖς ἀρκούμεθα εἰς τὸν συνδυασμὸν τῶν γεγονότων τούτων. Συγκρίνομεν τὰς ἡμέρας καὶ ἀναζητοῦμεν διδάγματα. Παραβάλλομεν τὴν ἐξ Ἀγγλίας ναυτικῆς ἔξωσιν τοῦ ἐκπτώτου πλοίαρχου πρὸς τὴν λαμπρὰν ὑποδοχὴν, ἧς ἡξιώθη μετέπειτα ἐν τοῖς ἀνακτόροις τοῦ Βίντσορ ὁ Χόβαρτ πασάς καὶ εὐρίσκομεν ὅτι δὲν εἶνε ἄξιος τοῦ τίτλου τοῦ ἐξωμότης ὁ ἀρχηγὸς τῆς ἐν Τουρκίᾳ ἀγγλικῆς ναυτικῆς ἀποστολῆς. Ἄν δέ τις εἶνε ἄξιος τοῦ τίτλου τούτου, διατί τάχα νὰ μὴ τὸν ἀναλάβῃ ὁλόκληρον ἡ κυβέρνησις, ἡ ἐπίσημος δηλονότι Ἀγγλία; Μὴ ὁ τελευταῖος ἀποκλεισμός δὲν τῇ δίδει πλήρες τὸ δικαίωμα τοῦτο;

Ἦδη, ὅτε αἱ ἡμέραι κατέδειξαν τὴν κινουῦσαν χεῖρα, διατί νὰ μὴ τύχῃ συγγνώμης τὸ πταίσαν ὄργανον; Ἦδη, ὅτε ἀντὶ τοῦ ἀσήμου ἀξιωματικοῦ, τὸ ῥάπισμα κατήνεγκε χεῖρ βασιλική, αὐτὴ ἐκείνη, ἣν τυφλωτὸν ἔθνος ἄλλοτε ἐξελέξατο ἵνα βασιάσῃ τὸ τίμιον σκήπτρόν του, ἦδη, ὅτε ὁ ὑπὸ ἡγεσίας ἀποκλειστικῆς τῆς Σύρου ὑπεχώρησε πρὸ τοῦ αὐθορμήτου ἀποκλειστοῦ τῆς Ἑλλάδος ὅλης, διατί νὰ μὴ δικαιώσωμεν τὸν ἀποθανόντα, ἀποδίδοντες τῷ Καίσαρι τὰ ἑαυτοῦ;

Ἄλλως τε ἡμεῖς οἱ Ἕλληνες ἔχομεν τὴν παράδοξον ἰδιορροπίαν νὰ μελετῶμεν μόνον τὰς ἐκβάσεις καὶ τὰ ἀποτελέσματα. Ἀνυπόμονοι, ἀγωνιῶντες ἀναμένομεν τὴν λήξιν τοῦ δράματος, ἵνα ἐκφέρωμεν τὴν ἐτυμηγορίαν ἡμῶν. Τὸ τοιοῦτον οὔτε ἀσφαλές οὔτε δίκαιον εἶνε· ἀλλ' ἔστω. Διατί ἐξαίρετικὸς νὰ λησμονήσωμεν τὸν κανόνα τοῦτου προκειμένου περὶ ἀνθρώπου, ὅστις τοσαύτην ἔσχεν ἐνεκεν τῶν περιστάσεων σχέσιν πρὸς ἐπισήμους φάσεις τῆς συγχρόνου ἡμῶν βίου; Διατί καὶ τοῦτον νὰ μὴ τὸν κρίνωμεν ἀναδρομικῶς, ὡς ἀφετηρίαν ἔχοντες τὴν προῦσαν κατάστασιν;

Ὁ δίκαιος νομοθέτης τίθησιν ἀγαθὸν νόμον. Ἐν τῇ ἐκτελέσει ἡ ἀποτυχία ἐπιστέφει τὰς ἐνεργείας τῶν ἀντιπάλων του. Ἐγείρομεν παρευθὺς τὸν λίθον τοῦ ἀναθέματος κατὰ τοῦ σοφοῦ νομοθέτου καὶ καταδικάζομεν τὸ ἔργον του. Τὰ ἀποτελέσματα δὲν ἦσαν ἀγαθὰ. Ἄν δὲ ἐξ ἄλ-

λου ὁ ἀντιφρονῶν; ὁ τῶν κακῶν ἐργάτης ἐπιτύχῃ τι καλόν; Εὖγε τοῦ πατριώτου, τοῦ φιλέλληρος! κραυγάζομεν.

Διατί νὰ μὴ σκεφθῶμεν οὕτως καὶ περὶ Χόβαρτ; Μὴ ἡλλαξεν ὁ τρόπος τοῦ σκέπτεσθαι; Μὴ ἐσωφρονήσαμεν ἐκ τῶν παθημάτων διδασκθέντες; Ἄν τοῦτο εἶνε ἀληθές, θὰ ζήσωμεν, θὰ ἀνδρωθῶμεν τέλος καὶ ἡμεῖς ὡς ἔθνος καὶ ὡς ἄνθρωποι. Ἄλλως; θὰ ἔχομεν αἰωνίως δύο πῆχεις εἰς τὴν χεῖρά μας. Μὲ τὸν ἓνα θὰ μετρώμεν τὴν ἐξωμοσίαν τοῦ Χόβαρτ, μὲ τὸν ἄλλον τοῦ Γλαδστον τοὺς ἀνδριάντας.

Ἄλλοις μᾶλλον παραδοξολόγος, ἀλλ' οὐχὶ καὶ ἦτο δίκαιος, θὰ προέτεινε νὰ ἀνακηρυχθῇ φιλέλλην καὶ ὁ Χόβαρτ. Θὰ παρέτασσε σειρὰν ἐπιχειρημάτων ἐξηγμένων ἐκ τοῦ βίου καὶ τῆς πολιτείας του, καὶ μὲ τὸν ἀρχηγὸν τῶν φιλελευθέρων, θὰ κατέπειθε πολλοὺς ὅτι καὶ τούτου διετέλεσε φιλελληνικώτερος.

Ἡμεῖς δὲν ἔχομεν τοιοῦτον σκοπόν. Μνησικακεῖ φύσει ὁ ἄνθρωπος καὶ κατὰ τῆς ῥάβδου ἔτι, ἥτις κατηνέχθη κατ' αὐτοῦ. Τί πταίει ἡ ῥάβδος; Τίποτε. Ἐν τούτοις ἀναμνηστικῇ τὰ τραύματα, ἅτινα ἐπέφερε καὶ προκαλεῖ ἡ ὄψις της τὸ μῖσος. Ὁ Χόβαρτ ἦτο ῥάβδος ἀγγλικῆς κατασκευῆς σταλθεῖσα δώρον ὑπὸ τῆς Βρετανικῆς Μεγαλειότητος τῷ ἐξαδέλφῳ τῆς Σουλτάν, χαρίν... τῶν ῥάχεων ἡμῶν. Ὑμνήσωμεν τὴν δωρήτριαν, ἀλλὰ μὴ καταρασθῶμεν πλέον τὴν σκώληκόβρωτον, τὴν κατασυντριβεῖσαν ῥάβδον.

Δὲν εἶνε πολὺς καιρὸς ἀφ' οὗτου πρεσβύτης ἐξηντηλημένος καὶ πάσχων διήρχετο ἐκ Πειραιῶς μεταβαίνων εἰς Ἑσπερίαν χάριν τῆς ὑποσκαφείσης υγείας του. Ὁ πρεσβύτης ἐκεῖνος ἦτο ὁ φοβερός ἄλλοτε Χόβαρτ. Δὲν ἤρκει πλέον οὗτος εἰς τοὺς Τούρκους ἵνα καταδαμάσωσιν ἡμᾶς. Ὁ Χόβαρτ ἦτο εἰς τὸν Πειραιᾶ οὐχὶ πάνοπλος καὶ φοβερός ὡς ἄλλοτε. Τὸν συντετριμμένον πρεσβύτην εἶχεν ἀντικαταστήσει ἡδη ἐπὶ τὸ ἔργον νέος ἀκμαῖος ὁ υἱὸς τῆς Βικτωρίας. Ἡ ἀφίξις τοῦ ἀπασιῶου ναυάρχου παρήγαγεν ἡμῖν βαθυτάτην αἰσθησιν. Αἱ συμπτώσεις τῶν περιστάσεων εἶνε ἁπλοῦς τύπος παραδόξου!

Ὁ Χόβαρτ, ὅστις ἡπεῖλει ἄλλοτε διὰ κανονοβολισμῶν τὰς Ἀθήνας καὶ τὸν Παρθενῶνα, ἀνῆρχετο μετὰ σεβασμοῦ ὡς προσκυνητῆς τῆς Ἑλληνικῆς δόξης εἰς τὴν Ἀκρόπολιν. Πέραν δέ, ἀπέναντι, ἐν τῷ Σαρωνικῷ, τὰ ἀγγλικά σκάφη μὲ τὰ προέχοντα πυροβόλα των διηυλάκουν τὴν κυανθὴν θάλασσαν ἀποκλείοντα τὰς ἀκτὰς μας. Ὁ Χόβαρτ ὁ ἐξωμότης ὁ σιγῆματίας ἐπάνω εἰς τὴν Ἀκρόπολιν, κάτω δὲ εἰς τὴν θάλασσαν, ὁ Ἀλφρέδος, ὁ φίλος, ὁ ἐκλεκτός μας... Ὁ Χόβαρτ... καὶ ἐν τούτοις, εἶπον κατ' ἐμαυτὸν τότε, εἴθε νὰ εὐηργέτου ἡμᾶς ἐπίσης οἱ περιώνυμοι φιλέλληνες ὅσῃ αὐτὸς ὁ μισητὸς ἐχθρός. Naί, προϋξένησεν ἡμῖν τόσα ἀγαθὰ, ἐκ τῆς ἐχθρας του, ὅσα ἀρκοῦσιν ἴσως διὰ νὰ τὸν συγχωρήσωμεν μίαν ἡμέραν. Εἶπον ταῦτα καὶ ἔστρεφον μετὰ δέους νὰ ἴδω περὶ ἐμὲ μὴ ἤκουσέ τις τὴν βλάσφη-

μον ἐκείνην ἑκφρασιν τῆς καρδίας μου. Ἦγνόουν ὅτι ὁ θάνατος τοῦ Χόβαρτ θὰ μὲ ἠνάγκαζε νὰ ἐπαναλάβω καὶ δημοσίᾳ τὰς λέξεις ἐκείνας.

Ὅτε κατὰ πρῶτον ἡγήρθη καθ' ἡμῶν ἡ ἀγγλικὴ ῥάβδος ἡμεῖς ἀποπλοὶ καὶ μικροί. Αἱ ἰδέαι ἡμῶν, ἐκεῖναι μόναι ἦσαν μεγάλαι, ἀλλὰ τοῦτο δὲν ἤρκει, ὡς μᾶς ἀπέδειξεν ὁ Χόβαρτ· ὁ ἐχθρὸς ἐγένετο διδάσκαλος. Ἐσκέφθημεν περὶ στόλου καὶ οὐδεὶς δύναται νὰ ἀρνηθῇ ὅτι πρὸς καταρτισμὸν αὐτοῦ συνετέλεσεν ὡς τις τῶν ἰδρυτῶν του καὶ ὁ ἀμειλικτὸς διώκτης μας.

Ἄν ἐπετύχομεν, μαρτυρησάτωσαν αἱ δύο τελευταῖαι δεκαετηρίδες. Ἰδέτε ἐν ἀρχῇ τὸν Χόβαρτ ἀπειλοῦντα τὴν Σύρον δι' ἐνὸς θωρηκτοῦ, ἰδέτε τὸν Χόβαρτ τέλος παραιτούμενον πᾶσαν ἐπιδρομὴν καὶ τὸν τουρκικὸν στόλον ἐκπνέοντα διὰ τῆς παραιτήσεως τοῦ δημιουργοῦ του. Ἄλλ' ὁ Χόβαρτ δὲν ἦτο δι' ἡμᾶς σωτηρία μόνον ἀντιδράσις· ἦτο καὶ τι ἄλλο. Ἦτο θανατηφόρον παράσιτον, ἀνίατον κατενεγκὸν τραῦμα κατὰ τῆς οἰκονομικῆς ζωῆς τοῦ ἐχθροῦ μας. Ἠσώτευσεν τὸ χρῆμα τῆς Τουρκίας πρὸς δημιουργίαν κολοσσίου στόλου καὶ ἀφῆκε κενὰ τὰ ταμεῖά της, ἵνα πληρώσῃ πλωτῶν ἐρειπίων τὸν Βόσπορον. Ἡμεῖς τούλάχιστον τόσον ζημίαν δὲν προϋξένησαμεν ἔτι εἰς τὸν ἐχθρὸν ἡμῶν ὅσῃ αὐτὸς ὁ φίλος της καὶ διώκτης μας. Καὶ τι ἄλλο. Ὁ Χόβαρτ ἦτο ἡ λεία λίθος τῆς ὀθωμανικῆς ζωτικότητος καὶ ἀξίας. Ἀπέδειξεν ὅτι ὁ ὑποτιθέμενος χρυσὸς ἦτο βάνανσον μέταλλον, ἀπέδειξεν ὅτι ἡ ἀναπολικὴ ναυτικὴ δύναμις, ἧς ἐδέοντο αἱ δυτικαὶ ἐπικράτειαι δὲν ἦτο, δὲν ἦτο δυνατόν νὰ εἶνε ἡ Τουρκία. Καὶ ἐνεργῶν τὰ πειράματά του προσεκάλει τὴν μικρὰν Ἑλλάδα εἰς ἀμίλλαν, ἐκ τῆς ἀμίλλης δὲ ταύτης ἀπεδείχθη προσέτι καὶ τὸ ἐναντίον, τοῦ ὅτι αὐτὸς ἐπεζήτηι: Ἡ ναυτικὴ ἡμῶν ὑπεροχὴ!

Καὶ ἦδη, εἴπατέ μοι ποίας φοβεράς ζημίας προϋξένησεν ὁ Χόβαρτ εἰς τὴν Ἑλλάδα; Ἡ μᾶλλον πόσοι ἐκ τῶν φημιζομένων Φιλελλήνων παρέσχον τοσαύτας αὐτῇ εὐεργεσίας; Εἴπατέ μοι ἂν εἶνε ἄξιος κατάρως ὁ θέλων μὲν νὰ πράξῃ τὸ κακόν, ἢ μᾶλλον ὁ ἐκτελεστής τῶν ὑψηλῶν διαταγῶν, ἀλλὰ ὁ ἐν πᾶσιν ἀποτυχὼν καὶ ἀντὶ καταστροφῆς, ἀγαθοῦ γενόμενος πρόξενος.

Ἦδη δέ, ὅτε εἶδομεν τὴν πλήττουσαν χεῖρα, παύσωμεν σκιαμαχοῦντες κατὰ τῆς ῥάβδου, ἥτις ἄλλως τε ἐγένετο ἡμῖν ὁ δείκτης τῆς ἀγαθῆς οδοῦ. Συγχωρήσωμεν τὸν Χόβαρτ!

Naί, χάριν τῶν ἀποτελεσμάτων λησμονήσωμεν ἅπαξ ἔτι τὰς αἰτίας πρὸ τοῦ ἐπελθόντος ἀγαθοῦ, παρίδωμεν τὸ ἀποτυχὸν σκευώρημα καὶ συγχωρήσωμεν τὴν ὑπὸ ἡγεσίαν τοῦ Χόβαρτ ἵνα καταρασθῶμεν μυριάκις τὴν διατάξασαν κεφαλὴν τῆς προστάτιδος!

ΙΩΑΝΝΗΣ Μ. ΔΑΜΒΕΡΓΗΣ.

ΠΕΝΤΕ ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ

(Συνέχεια καὶ τέλος).

Δ'

Ἀγαπητή μου,

Ἐλαβες τὸ γράμμα σου καὶ εἶδα πῶς μ' ἐρωτᾷς ἀπ' ὅς' ἀπ' ὅξω γιὰ τὸ Δημήτρη μου τί γίνεται καὶ πότε θὰ γυρίσῃ ἀπὸ τὸ στρατό. Ἀπὸ τὸν τρόπο πού μου γράφεις ἐκατάλαβα πῶς ἔμαθες καὶ τοῦ λόγου σου τὴν εἰδησι καὶ πῶς ἤθελες νὰ μ' ἐρωτήσῃς μὲ τρόπο. Ἄν δὲν τὸ ξέρῃς, μάθε το ἀπὸ τὴν ἴδια τὴ μάνα σου. Ὁ γυῖός μου ἐσκοτώθηκε 'ς τὸν πόλεμο. Κανείς δὲν μοῦ τὸ εἶπε, κανείς δὲν ἐστάθηκε νὰ μοῦ τ' ὁμολογήσῃ. Μοῦ τὸ κρύφτουνε καὶ τούτῃ ἀκόμη τὴ στιγμή, μὰ τὸ κατάλαβα ἐγὼ ἀπὸ πολλὰς αἰτίαις, ἵπὸ ταῖς ἀλλαγαῖς τῆς ὁμιλίας 'σάν πηγαίνω κοντὰ 'ς τοὺς γειτόνους, ἀπὸ τῆς ταραξενικῆς ματιαῖς τους καὶ ἀπὸ τῆς θλιμμένη ὄψι τους σάν τοὺς ῥωτῶ. Ἐπειτα ἦλθον ὅλοι οἱ ἐπίστρατοι πού ἦταν ἀπ' ἐδῶ, χαρούμενοι χαρούμενοι, γιατί ἐπολέμησαν καὶ μόνο ὁ Δημήτρης μου δὲν ἦρθε. Στὴν ἀρχὴ ἐφοβήθηκα μὴν ἔπεςε στῶν Τούρκων τὰ χέρια, μὴν τὸν ἐπῆραν σκλάβο μαζὶ μὲ τοὺς ἄλλους, μὰ σάν εἶδα τὴν ἀρραβωνιαστικὴ του νὰ φορέσῃ μαῦρα χωρὶς μηδὲ ὁ πατέρας της, μήτε ἄδελφια της νὰ πάθουν τίποτε, τότε δεχαιώθηκα πῶς πάει τὸ παιδί μου καὶ μαυροφόρεσα κι' ἐγὼ. Κανείς δὲν ἤλθε νὰ μ' ἐρωτήσῃ γιατί ἐφόρεσα τὰ μαῦρα, μόνο ἕνας ἕνας ἔμπαινε καὶ μοῦ 'πιανε τὸ χέρι δακρύζοντας καὶ ὅλο τὸ χωριὸ ἐπέρασε ἀπὸ μέσα ἀπὸ τὸ σπίτι μου, μὰ πάλι κανείς δὲ μοῦ εἶπε λόγο γιὰ σκοτωμό. Τὸ ἤξερα ἐγὼ, πῶς δὲ θὰ γύριζε πλεῖα στὴν ἀγκαλιά μου καὶ τὴ γραφὰ καὶ τοῦ ἀδελφοῦ του πού εἶνε στὰ ξένα μὰ: «δὲν πειράζει, μ' ἀποκρίθηκε στὸ γράμμα του, τιμὴ στὸ σπίτι μας εἶνε ἂν

σκοτωθῇ σάν λεβέντης ὁ Δημήτρης. Καὶ ἔτσι θὰ σκοτώθηκε, σάν ἥρωας, γιατί τὸν ἤξερα ἐγὼ μὲ τί ιδέαις μεγάλωσε καὶ μὲ τί καρδιά μ' ἀποχαϊρέτις. Τὸ ὕστερον φίλι πού μοῦ δώκε σάν ἔφευγε μοῦ 'καψε τὰ χεῖλιά μου: "Ἀσκημα ἔκαμες, παιδί μου, νὰ μὲ φιλήσῃς, τοῦ εἶπα. Λένε πῶς δὲ βγαίνει σὲ καλὸ τὸ φίλι σάν πηγαίνῃ σὲ πόλεμο κανείς. Κάθῃσε ἀκόμη μιὰ ἡμέρα γιὰ νὰ ξεχαστῇ καὶ αὔριο τὰ ξημερώματα ξεκινᾷς καὶ σοῦ δίνω τὴν εὐχή μου ἀντὶς γιὰ φίλι. Καλὲ δὲ βαρεῖσαι, μάνα μου, μοῦ εἶπε, θὰ πάμε, θὰ τοὺς φάμε καὶ θὰ γυρίσωμε! Μὰ δὲν ἐγύρισε ὁ γυῖός μου. Ποῖος ἤξερει, βόλι ἡ μαχαίρι τὸν ἐσκότωσε; Ὁ μὲν τὰ ποῦνε σιγὰ σιγὰ οἱ φίλοι του. Καὶ ἂν μοῦ τᾶλεγαν καὶ τώρα δὲν ἐπείραζε. Γράψε μοῦ ὅ,τι ξέρεις, σάν ἀδελφὴ πού εἶσαι, καὶ μὴ θαρρῆς πῶς θὰ πικραθῶ. ὅση λύπη ἔχω, τὴν ἔχω. Ἄς ξέρω πῶς ἐπῆγε τὸ παιδί μου, φτάνει πού ξέρω πῶς ἔπεςε σάν ἥρωας. Πότε τὸν συλλογίσαι μὲ τὸ μαχαίρι στὸ λαιμὸ καὶ ἕνα ἄγριο Τουρκαλὶ ἀπὸ πάνω του, μὰ..... θὰ σηκωθῇ καὶ θὰ τὸν ἀναποδογυρίσῃ τὸν Τούρκο, συλλογίζομαι πάλι. Ἄλλη φορὰ τὸν βλέπω στὸνειρό μου, ἡμερὸ ἡμερὸ καὶ γλυκὸ σάν νὰ κοιμάται, μὰ βλέπω ματωμένα τὰ στήθηκα του καὶ λογιᾶζω πῶς μαῦρο βόλι τοῦ τὰ μάτωσε.

Φαίνεται πῶς καὶ ἡ ἀρραβωνιαστικὴ του δὲν ξέρει περισσότερα ἀπὸ μένα. Μὲ βλέπει καὶ κλαίει καὶ μὲ ῥωτᾷ, ἂν ἔμαθα τίποτε. Τί νὰ τῆς πῶ καὶ αὐτῇ τῆς δυστυχισμένης; Πῶς σκοτώθηκε δὲ μὰς τὸ λένε ἀκόμη. Ἡ δύστυχη ἀπὸ τὸν πόνο της δὲν ξέρει τί λέει. Ἀναθεματίζει ὅλο τὸν κόσμον καὶ μὲ ὅλους τὰ βάζει. Δὲν ἀκούει μήτε πατρίδα μήτε τίποτε. Κι' ἐγὼ πού ξέρω πῶς αὔριο θὰ τὸν ξεχάσῃ γιὰ νὰ πάρῃ κανένα ἄλλον, κουνῶ τὸ κεφάλι μου μὲ θλίψη, γιατί βλέπω τάση κοπέλα νὰ ξεχνᾷ τὴν πατρίδα γιατί ἔχασε

τὸν ἀνθρωπό της. Ὡς καὶ μὲ μένα ἐπιάστηκε. «Βέβαια, τοῦ λόγου σου ἔχεις καὶ ἄλλο γυῖό, μοῦ εἶπε, μὰ ἐγὼ δὲν ἔχω ἄλλον ἀρραβωνιαστικό. Ἐπῆγε γιὰ τὸ καλὸ τοῦ ἔθνους· βλέπεις! Ὁ μὰς δώσουν τὴν κορῶνα ἐμᾶς, πού τὸν ἐχάσαμε. Ὅλο στὸ κεφάλι μας ἔπρεπε νὰ ξεσπάσῃ. Καὶ κλαίει ἡ κακομοῖρα σάν τὰ λέρη, μὰ ἐγὼ ἀπὸ τὴ μιὰ τὴ λυποῦμαι καὶ ἀπὸ τὴν ἄλλη θυμόνω, γιατί ὄχι ἕνα, μόνο δέκα γυῖους ἂν εἶχα ἀκόμη, θὰ τοὺς ἔδινά τὴν εὐχή μου νὰ πᾶνε νὰ πολεμήσουν γιὰ τὴν πατρίδα σάν τὸν πατέρα μου, καὶ νὰ πάρουν πίσω τὸ αἷμα τοῦ ἀξέχαστου τοῦ Δημήτρη μου.

Στείλέ μοῦ ἕνα γράμμα, πολυαγαπημένη μου συμπεθέρα, καὶ γράψε μοῦ ὅ,τι ξέρεις, ὅ,τι ἡμπορέσεις νὰ μάθῃς. Δὲ θὰ μοῦ κάμῃ κακὸ ἂν μάθω τὴν ἀλήθεια. Φτάνει πού ξέρω καὶ μοῦ τὸ λέει ἡ καρδιά μου πῶς ὁ γυῖός μου ἔπεςε ὅπως τοῦ ἐταίριζαζε.

Φίλησε μοῦ τὰ παιδιὰ καὶ ὅλους τοὺς δικούς μας.

Ἡ ἀδελφὴ σου

Ε'

Ἀγαπητέ μου Μιλτιάδη,

Ἐμαθα ὅτι συγχωρωτᾷς γιὰ μένα καὶ ἀνησυχῶσες πολὺ ἀπὸ τὴν ἡμέρα, πού ἀρχίσαμε τὴν ἀτιμὴ περιουσία μας. Σὲ εὐχαριστῶ πολὺ διὰ τὸ ἐνδιαφέρον πού ἔδειξες, σάν καλὸς φίλος. Ὁ Θεὸς νὰ σὲ φυλάξῃ νὰ μὴν βρεθῇς ποτὲ σὲ τόσο φοβερὴ περίστασι, ὅπου μήτε 'ς ἐσκύλο νὰ μὴ τὴν εὐχηθῇ κανείς. Τὸ γραμματάκι σου πού ἔλαβα μέσον Λακρίσης δὲν ξέρεις τί χαρὰ καὶ παρηγορίᾳ μοῦ ἔδωκε, γιατί ἐνόμιζα πῶς ὄχι οἱ φίλοι, ἀλλὰ μήτε τ' ἀδελφια μας δὲν θὰ γυρίζανε πλεῖα νὰ μὰς δοῦνε. Ἡ παρηγορία σου ἦτανε δίκαιη καὶ ἀληθινή. Ὅχι· δὲν ἦτανε δικό μας τὸ φταίξιμο. Τὸ μόνον πού ἡμπορεῖ κανείς νὰ μὰς κατηγορήσῃ εἶνε ὅτι δὲν ἐσπάσαμε τὸ κεφάλι μας μὲ τὴν πρῶ-

ΔΟΞΑ ΚΑΙ ΕΡΩΣ

(Συνέχεια τῆς σελ. 267)

Β'.

Μετ' ὀλίγον εἶδον πλησιάζοντα εἰς τὸ μέρος, ὅπου οἱ ἀρχηγοὶ ἦσαν συνηθισμένοι, ἱππότην πάνοπλον, τοῦ ὁποῦ τὸν ἵππον ὠδήγουν δύο μισθοφόροι. Ὁ ἱππότης εἶχε καταβιβάσει τὴν προμετωπίδα τῆς περικεφαλαίας του· οἱ εὐρεῖς του δὲ ὦμοι, τὸ σθεναρὸν στῆθός του καὶ αἱ κνήμαί του ἦσαν κεκαλυμμέναι ὑπὸ χαλυβδίνων ἐλασμάτων· ἀλλὰ τὰ κυματίζοντα πτερὰ τοῦ λοφίου του καὶ τὰ γνωστὰ χρώματα τοῦ τελαμῶνός του καὶ ἡ εὐγενὴς καὶ θαρραλέα στάσις του εἶχον πρὸ πολλοῦ ἀναγγελεῖ εἰς τὸν μουσικόν τίς ἦτο ὁ προσερχόμενος. Καὶ δὲν ἤπαυθη, διότι στρατιωτικὴς τις, παρουσιασθεὶς ἀμέσως εἰς τοὺς ἀρχηγούς, ἀνήγγ-

γειλεν ὅτι ὁ «ἱππότης Στουμφέρδερ» ἐπεθύμει νὰ συνομιλήσῃ μετὰ τῶν ἀρχηγῶν τῶν μισθοφόρων.

Ὁ ὑψηλὸς Πέτρος ἀπήντησεν ἐξ ὀνόματος καὶ τῶν ἄλλων: «Καλῶς νὰ ὀρίσῃ. Εἰπέ του, ὅτι ὁ Πέτρος Χούτζγκερ, ὁ ἐκ Βιέννης Στάμπερλ, ὁ ἐκ Μαγδεμβούργου Κονράδος, ὁ Βαλτάσσαρ Λέφλερ καὶ ὁ ἀνδρείος Μουκέρλε περιμένουσιν αὐτόν, ὅπως συσχεφθῶσι μετ' αὐτοῦ. . . Μὰ τὸν Θεὸν ἔχει ὠραία ὄπλα καὶ περικεφαλαίαν, ὡς βασιλεὺς τῆς Γαλλίας· ὁ ἵππος του ὅμως ἡμποροῦσε νὰ εἶνε καλλίτερος. Τί διάβολο! Δὲν ἡμπορεῖ νὰ πάρῃ τὰ πόδια του.

— Φαίνεται ὅτι ὅλον τὸ θέρος τὸν εἶχεν ὁ δοῦξ πλησίον του εἰς Μομπελιάρ καὶ ἀπὸ τὴν πολλὴν φορβὴν ἐπάχυνε τόσο!

Οἱ ἀρχηγοὶ ἐγέλασαν διὰ τὴν ἀστείότητα ταύτην τοῦ Βιενναίου, οὐχὶ μεγαλοφώνως, διότι ὁ ἱππεὺς εἶχε σταθῇ πλησίον των. Ἀλλὰ δὲν ἐφαίνετο προτιθέ-

μενος ν' ἀφιππεύσῃ ἀμέσως καὶ νὰ προχωρήσῃ πρὸς τοὺς ἀρχηγούς. Ὁμιλήσῃ μετὰ τοῦ στρατιώτου, ἀνεσήκωσεν ἔπειτα τὴν προμετωπίδα του καὶ ἐφάνη ἡ ὠραία καὶ ἀξιάχαστος φυσιογνωμία του.

— Ὁ Ἰωάννης, ὁ μουσικός, δὲν εἶνε αὐτὸς πού στέκεται ἐκεῖ; ἔκραξε δι' ἰσχυρὰς φωνῆς. Ἐπιτρέψατέ του νὰ ἔλθῃ ἔως ἐδῶ.

Ὁ πρῶτος ἀρχηγὸς ἔνευσεν εἰς τὸν μουσικόν, ὅστις ὑπήκουσεν ἀμέσως, ὁ δ' εὐπατρίδης ἀφίππευσε τότε.

— Καλῶς ὀρίσατε, ἄρχον! ἀνέκραξεν ὁ μουσικός δεξιούμενος τὸν νεανίαν. Μὰς φέρετε καλὰς εἰδήσεις; Ἀπὸ τοὺς ὀφθαλμούς σας ἐννοῶ ὅτι αἱ ὑποθέσεις τοῦ δουκὸς πηγαίνουν πολὺ καλὰ.

— Ἐλθετε ἀπ' ἐδῶ, εἶπεν ὁ Γεώργιος Στουμφέρδερ μετὰ ζωηρότητος καὶ χαρᾶς. Τί γίνονται εἰς τὴν Λιχτενστάιν; Μ' ἐνθυμούνται; Ἐχεις ἀκμυῖαν ἐπιστολὴν; ὀλίγας γραμμὰς; Ὡ! δὲς μοι ἀμέσως. Τί σοῦ παρήγγειλε, καλέ μου Ἰωάννη;

τη πέτρα που μπορούσε να τύχη στα χέρια μας. 'Αλλά μή νομίζεις ότι και αυτό ήταν τόσο πολύ εύκολο... Μ' έρωτάς να σου γράψω καταλεπτώς τα καθέκαστα της Κούτρας, διότι από της εφημερίδας δεν ήμυόρεσες να εύρης άκρη. Τί να σου κάμουν κι' αυτές; 'Αφού έμεις οι ίδιοι δεν ήξεύρωμε ακόμη πώς έπιαστήκαμε, πώς έπέσαμε στη λάσπη, τί θέλεις να ξέρουν εκείνοι που είνε απ' έξω απ' το χορό. Τώρα που ήσύχασα κομμάτι, αν μπορῇ κάνεις να πῇ πώς ήσύχασε ύστερα από τέτοιο έξευτελισμό, κάθου και συλλογίζου! μὰ τίποτε. Νοῦς ανθρώπου δεν χωρεῖ τέτοια συλλογή. 'Αν άκούσης καμμιὰ φορὰ πώς τρελλάθηκα, να μὴ σου φανῇ παραξένο. 'Εγὼ παραξενεύουμαι μονάχα, γιατί δεν έτρελλάθηκα ακόμη.

Τὸ ποιὸς φταίει και ποιὸς δεν φταίει θὰ τὸ ἀποδείξῃ ἡ ἀνάκρισις, ἂν γίνῃ κι' αὐτὴ τῆς προκοπῆς. 'Εγὼ ἂν ἤμουν βασιλεὺς, θὰ ἔρριχνα σὲ ὅλους τὸ φταιζίμο. Φταίνει οἱ Τούρκοι οἱ... πῶς νὰ τοὺς πῶ, πὺ μᾶς ἀπάτησαν ἄτιμα. Φταίνει οἱ ἀξιοματικοὶ μᾶς πὺ ἐστάθησαν καὶ τοὺς ἐγέλασαν... Φταίμε ἑμεῖς, πὺ καὶ ξαρχαῖτοι ἂν ἤμαστε, ἔπρεπε νὰ φᾶμε ὅσους τὸν ἄλλον παρὰ ν' ἀφῶσαμε νὰ μᾶς πάρουν σὰν κοπάδι τραγιά καὶ νὰ μᾶς γυρίσουν σὰν κακούργους σὲ τόσο κόσμο.

'Εμεῖς ἐπολεμήσαμε, κι' ἐπολεμήσαμε μάλιστα παλληκαρίσια. Μποροῦν νὰ μαρτυρήσουν οἱ Τούρκοι, πῶς ἀναγκάσαμε πολλοὺς νὰ φᾶνε χῶμα. 'Αξάρνα σήκωσαν τὴ λευκὴ σημαία καὶ διαταχθῆκαμε νὰ παύσωμε τὸ πῦρ. 'Ηλθαν τότε ἐπάνω στὸ στρατόπεδόν μᾶς τέσσερες πέντε ἀξιοματικοὶ Τούρκοι γιὰ νὰ μιλήσουν με τοὺς δικούς μᾶς. Τὸ τί εἶπανε δεν τὸ ξέρω. Ξέρω μόνο πῶς τοὺς ἐψῆσαμε καφέ καὶ τοὺς ἐδώκαμε νὰ κάμουν τσιγάρο. Οἱ ἀξιοματικοὶ μᾶς δηλαδὴ. Τοὺς ἐφέρθησαν σὰν ἄνθρωποι. 'Επάνω στῆς ὀμιλίας διαταχθῆκαμε νὰ κάμωμε πυραμίδας τὰ ὅπλα μᾶς καὶ νὰ ήσυχάσωμε γιατί

ἔγινε ἀναχωρή. Αὐτὸ δὲν μᾶς πολυεὐχαρίστησε, γιατί μᾶς ἔκοψε τὴ μάχη ἀπάνω στὴ γλύκα. 'Αλλά τί νὰ κάμῃς; Διαταγή. Διαλυθῆκαμε ἕνας ἀπ' ἐδῶ, ἕνας ἀπ' ἐκεῖ καὶ ἀπὸ πέντε δέκα σὲ κάθε μέρος, ἐμιλοῦσαμε καὶ λέγαμε τὸ τί θὰ ἀπογείνῃ... 'Αξάρνα εἶδαμε τὴν Κούτρα ζωσμένη ἀπὸ τοὺς Τούρκους καὶ ὅλα τὰ τουφέκια των γυρισμένα ἐπάνω μᾶς. 'Ὡς νὰ πῆς λέξι, εἴμαστε περικυκλωμένοι καὶ τὰ ὅπλα μᾶς στὰ χέρια των... 'Ενόμισαν πῶς ἔχουνε τιμὴ καὶ οἱ Τούρκοι. 'Ενόμισαν πῶς σέβονται τὸ νόμο τοῦ πολέμου καὶ ἐπίστεψαν τὴ σημαία τους... 'Ενόμισαν πῶς ἔχουν πίστι καὶ Θεό... Καὶ παραδόθηκαν οἱ ἀξιοματικοὶ μᾶς καὶ μᾶς παραδῶσαν καὶ μᾶς. Τὸ πῶς ἔγινε, τὸ πῶς μπορούσε νὰ γείνῃ θὰ τὸ πῇ τὸ στρατοδικεῖο. 'Εκεῖ θὰ ἰδοῦμε ἂν οἱ ἀξιοματικοὶ μᾶς ἦταν ζῶα μονάχα, ἢ ἂν ἦταν ζῶα καὶ ἄνδρου... .

Πότε δεμένους, πότε λυτοὺς ἀλλὰ πάντα ξαρχαῖτους, χωρὶς νὰ μᾶς ἀφήσουν μὴδὲ καρφίτσα ἐπάνω μᾶς, με δέκα τὸν καθένα συνοδεία, μᾶς ἔσυραν ἐδῶ κι' ἐκεῖ τραχόσους τόσους σὰν κατὰδικους. Τὸ τί ἐτραβήξαμε δεν λέγεται. Σκυλιὰ νὰ ἤμαστε θὰ μᾶς ἐφέρνοντο καλλίτερα. Περᾶσαμε ἔτσι πολιτείας καὶ χωριά ὡς τὴ Θεσσαλονίκη, πὺ ἐλπίζαμε πῶς θὰ τὴν κάναμε δική μᾶς... 'Αχ! δεν λέγονται τὰ βάσανα καὶ ἡ ντροπὴ μᾶς. Μᾶς βλέπαν οἱ χριστιανοὶ καὶ κτρινίζανε, ἐδάκρυζαν, ἐστέναζαν. Μᾶς ἔβλεπαν οἱ Τούρκοι καὶ ἡ Τούρκισσαις, μᾶς ἔβλεπαν οἱ 'Εβραῖοι καὶ γελοῦσαν... μᾶς μούντζωναν! 'Αχ, νάχαμε ἐκείνη τὴ στιγμὴ τουφέκι εἰς τὸ χέρι ἢ σπαθὶ εἰς τὸ πλευρό! Μάνα μου, γιατί με γέννησες, ἔλεγα, γιατί μ' ἐμεγάλωσες!

Τὸ ἔκαναν γιὰ νὰ μᾶς θεατρίσουν· γιὰ νὰ δώκουνε παράδειγμα στοὺς χριστιανούς. Γιὰ νὰ τοὺς ποῦν τὸ πῶς τοὺς πιάνουν σκλάβους τοὺς 'Ελληνες σὰν τ' ἄρνια. Μὰ δεν τοὺς ἔλεγαν καὶ πῶς με προ-

δοσία ἄτιμη μᾶς ἔπιασαν, μὴδὲ πῶς ὅτι τρεῖς χιλιάδες καὶ παραπάνω τοὺς ἐσκότωσαν οἱ 'Ελληνες στὴ Θεσσαλία. Δεν τοὺς τῶλεγαν αὐτοί! 'Αδικος θὰ εἶνε ὁ Θεὸς ἂν μοῦ σηκῶσῃ τὴ ζωὴ πρὶν γίνῃ πόλεμος. 'Αχ! ἂς γινόνταν σήμερ' αὐριο. Τί θρήνος θὰ γενῇ δὲ λέγεται. 'Εγὼ δεν ἤξερα πῶς εἶνε τόσο ἐχθροὶ μᾶς οἱ Τούρκοι. Δεν ἤξερα τὸ μῖσος καὶ τὴν ἐκδίκησι. Τοὺς εἶχα γιὰ ἄνθρώπους καὶ αὐτοὺς. Πρὶν γίνῃ ὅτι ἔγινε, ἔβανα στὸ νοῦ μου πῶς ἂν τύχῃ καὶ στὸν πόλεμο φανῇ μπροστά μου καμμιὰ χανούμισσα καὶ με παρακαλέσῃ νὰ μὴ σφάξω τὸ παιδί ἢ τὸν ἀδελφὸ της, θὰ τοῦ χάριζα τὴ ζωὴ. Καὶ ἄντρας νὰ με παρακαλοῦσε θὰ τὸν ἄφρινα νὰ φύγῃ. Μὰ τώρα; 'Ὡ! τώρα!.. θέλω νὰ πιῶ αἷμα, νὰ σκίσω, νὰ σφάξω. Θέλω νὰ σθῶσω τὴ φωτιὰ πὺ με καίει. 'Ας εἶνε γέρος, ἂς εἶνε παιδί. 'Ας εἶνε καὶ γυναίκα ακόμη, ἔχουν κι' αὐταὶ ζωὴ νὰ πάρωμε. Γυναίκα ἦτανε αὐτὴ πὺ ἔφτυσε στὴ Σαλονίκη ἕνα ἀπὸ μᾶς. 'Αχ! Θεέ μου, δός μου ζωὴ καὶ πόλεμο...

Δὲ ξέρω τί σου γράφω. Τὰ ξαναδιάβασα μὰ δεν μπορῶ νὰ συλλογιθῶ. Θὰ με πάρῃς ἴσως γιὰ τρελλό. Μπορεῖ νὰ ἔχῃς δίκιο... 'Αλλά μ' ἐρώτησες με τὸ γράμμα σου καὶ ἄλλα σ' ἀποκρίνομαι· μὰ καίνοσ πὺ πονεῖ ὅλο με τὸν πόνο τοῦ ἔχει νὰ κάμῃ. Βέβαια ἔφταιξα κι' ἐγὼ πὺ δεν ἐσπούσα τὸ κεφάλι μου στὸν πρῶτο τοῖχο, μόνο ἄφηνα νὰ με γελάσουν καὶ οἱ 'Εβραῖοι ακόμη. Μὰ θὰ τὸ πληρώσω τὸ φταιζίμό μου ἀκριβὰ, ὅπως ἀκριβὰ θὰ πληρώσουνε καὶ τὴν προδοσίαν τοὺς οἱ Τούρκοι. 'Ασπρη σημαία, ἔ! αὐτοὺς πὺ τὴ σηκῶσῃ θὰ τὴν βάψῃ πρῶτος με τὸ αἷμά του κόκκινη... Καὶ πάλι σὲ παρακαλῶ νὰ με συγχωρέσης, Μιλτιάδη μου, διὰ τὸ γράμμα μου αὐτό. Μὰ ἤθελα νὰ εὔρω ἄνθρωπο ν' ἀνοίξω τὴν καρδιά μου. 'Ηθελα νὰ πῶ ὅσα αἰσθάνομαι. Καὶ τώρα πὺ τὰ εἶπα, ήσύχασα κομμάτι. Γράψε μου τί πολιτικὰ ἀκούεις καί... πόσον καιρὸ θὰ περιμένωμε

Ὁ μουσικὸς ἐμειδίασε κακεντρεχῶς ἐπὶ τῇ ἀνυπομονησίᾳ τοῦ νεαροῦ ἐρωτολήπτου.

— Οὔτε ἐπιστολὴν, οὔτε λέξιν. Εἶνε πολὺ καλὰ καθὼς καὶ ὁ γέρον. Αὐτὸ μόνον γνωρίζω.

— Πῶς; διέκοψεν ὁ Γεώργιος, οὔτε χαιρετίσματα, οὔτε παραγγελίαν; Βεβαίως δεν σ' ἀφῆκε ν' ἀναχωρήσῃς χωρὶς νὰ σοι εἶπῃ τίποτε;

— 'Ὅταν ἀπεχαιρέτισα τὴν δεσποινίδα προχθές, μοῖ εἶπεν: «Εἰπέ του νὰ προσπαθῇ νὰ εἰσέλθωσι ταχέως εἰς Στουτγάρδην». 'Ὅταν δὲ μοῖ ἔλεγε τοῦτο εἶχεν ἐρυθρίασει, ὅπως καὶ σεῖς κατὰ τὴν στιγμὴν ταύτην.

Ὁ νεανίας ἠρυθρίασε πλήρως γλυκυτάτων αἰσθημάτων. Οἱ ὀφθαλμοὶ του ἔλαμψαν καὶ εὐχάριστον μειδίαμα ἐδείκνυνεν ὅτι ἐνόησε τὴν ἔννοιαν τῶν λόγων της.

— 'Αμέσως, ἀμέσως θὰ εἰσέλθωμεν, ἂν ὁ Θεὸς τὸ θέλῃ, εἶπεν. 'Αλλὰ πῶς διήλθον ὅλον αὐτὸ τὸ μακρὸν θέρος; Μόλις τρεῖς ὁρὰς ἐλᾶσομεν εἰδήσεις. 'Επήγαινες συ-

χνὰ εἰς Λιχτενστάιν, 'Ιωάννη; 'Ἦτο μελαγχολικὴ; Τί ἔλεγεν;

— 'Αγαπητὲ κύριε, ἀπήντησεν ὁ μουσικὸς, ἔχετε ὑπομονήν· καθ' ὁδὸν θέλω σὰς διηγηθῇ λεπτομερῶς ὅλα· πρὸς τὸ παρὸν εὐχαριστήητε με ὅ,τι θὰ σὰς εἶπω. 'Αμὰ ὁ γέρον Λιχτενστάιν μάθη ὅτι εἰσῆλθατε εἰς τὴν Στουτγάρδην, θὰ σὰς φέρῃ ἀμέσως τὴν μνηστὴν σὰς ἐκεῖ. 'Εκυριεύθη ἡ Χαϊμσάιμ;

— Βεβαίως. 'Ὡρμησα μετὰ δώδεκα ἱπποτῶν διὰ τῆς θύρας αἰφνιδίως. 'Ἡ φρουρὰ ἦτο ὀλίγον ἰσχυροτέρα ἡμῶν, ἀλλὰ δυσηρεστημένη καὶ ἀποτεθαρομένη. Διεπραγματεύθη πρὸς αὐτοὺς ἐν ὀνόματι τοῦ δουκὸς· ἐνόμισαν δὲ ὅτι ὁ δουξ ἤρχετο ὀπισθεν μετὰ πολὺν στρατὸν καὶ παρεδόθησαν ἀμέσως. 'Εως ἐκεῖ ἡ Βυρτεμβέργη εἶνε ἰδική μᾶς· ἀλλὰ περαιτέρω τὰ πράγματα πῶς εἶνε;

— Εἶνε ἀνοικτὴ ἡ ὁδὸς μέχρι τῆς καρδιάς τῆς χώρας. Σὰς φέρω σπουδαιότατας εἰδήσεις παρὰ τοῦ ἱππότου Λιχτεν-

στάιν. Οἱ ἰσχυρότεροι εὐγενεῖς τῆς χώρας, τὸ ἐμάθετε;...

— Συγκροτοῦσι Δίαίταν ἐν Νερδλίγκη, δεν ἔχει οὕτω; Βέβαια τὸ γνωρίζομεν, διότι ἐπὶ τῇ εἰδήσει ἀκριβῶς ταύτη ὁ δουξ ἤρχισε βαδίζων πρὸς τὴν Βάδην.

— Καλὰ! καὶ ὅταν λείπουν ἡ γάταις χορεύουν τὰ ποντίκια. Αἱ φρουραὶ πανταχοῦ οὐδόλως ἀνησυχοῦσιν· οὐδεὶς τῶν Συμμάχων σκέπτεται πλέον τὸν δουκαῶν δὲ ἡ προσοχὴ εἶνε ἐστραχημένη πρὸς τὴν Δίαίταν, διὰ νὰ μάθωσι ποῖον θὰ ἔχωμεν κύριον, τὴν Αὐστρίαν, τὴν Βαυαρίαν, τὸν πρίγκιπα Χριστῶφ ἢ τὰς συμμάχους πόλεις 'Αουγσμπουργκ τὴν Νυρεμβέργην καὶ τὴν Βόφτιγκεν;

— Πῶς θὰ τοὺς φανῇ, ἔκραξεν ὁ Γεώργιος μειδίων, ὅταν θὰ εὔρωσι τὴν θέσιν, περὶ ἧς φιλονικοῦσι, κατελημμένην ὑπὸ ἄλλου! Θὰ φέρωσιν ἐπ' ὧμου τὰ πυροβόλα των καὶ θὰ ἐγκαταλείψωσι τὴν ἰδέαν νὰ γείνωσι βασιλεῖς. Καὶ οἱ Βυρτεμβέργιοι τί λέγουσι νῦν περὶ τοῦ δου-

για τὸ μεγάλο, τὸν ἀληθινὸ πόλεμο...

Σὲ φιλῶ, ἂν θέλῃς νὰ δεχθῇς φιλὶ ἀπὸ
ἓνα πρῶην αἰχμάλωτο τῆς Κούτρας.

Ὁ φίλος σου

ΝΙΚΗΤΑΣ (ΙΜΔ.)

ΑΝΕΚΔΟΤΟΣ ΕΚΘΕΣΙΣ

ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΑΙΝΙΑΝΟΣ

(Συνέχεια ἴδε σελ. 267.)

Εἶδεν ὁ Ὀλύμπιος καὶ ἡ Νάουσα τὴν
πτῶσιν τῆς Κασσάνδρας, τῆς Σικιᾶς, καὶ
τοῦ Ἀθωνος, ἀλλὰ δὲν ἐμικροφύχθηκαν·
τὸ σύνθημα τῶν Ἑλλήνων ἦτον «ἡ ἐλευ-
»θερία ἢ θάνατος», καὶ ἔπρεπε νὰ κινή-
θουν· ὁ κίνδυνος ἦτον μέγας, ἡ ἐχθρική
δύναμις ὑπέρογκος, ἔκκεντροι ἀπὸ τὰ
ἄλλα μέρη, ἔπρεπε νὰ ἐνδῶσωσιν· ἐπολέ-
μησαν μὲ ἀπαράμιλλον ἀνδρείαν, ἀλλὰ
τέλος ὑποχωρήσαντες εἰς τὸ πλῆθος τῶν
ἐχθρῶν, διέφυγον ἐκ μέσου αὐτῶν οἱ ὀπλο-
φοροῦντες καὶ διηυθύνθησαν δι' ἀποκρή-
μνων καὶ ἀβάτων ὁρέων τὰ ἐλληνικὰ στρα-
τόπεδα πρὸς καταδίωξιν ἄλλων ἐχθρῶν·
εἶνε μάρτυς τὸ Πέτα, ὁ Ναθαρίνος, τὰ
Τρίκκερι καὶ ἄλλα μέρη τῆς Ἑλλάδος
πόσον οἱ γενναῖοι τοῦ Ὀλύμπου καὶ τῆς
Κασσάνδρας πολέμισται ὑπερησπίσθησαν
τὴν ἐλευθερίαν τῆς Ἑλλάδος καὶ ὁ γεν-
ναῖος Κριεζώτης μετὰ τοῦ ἀρχιερέως Κα-
ρύστου καὶ τῶν πρὸς νότον Εὐβοέων κατ-
επολέμουν συνεχῶς τὴν Κάρυστον, ὅτε
ἀπελθὼν ὁ γενναῖος Ἡλίας Μαυρομιχά-
λης πρὸς βοήθειάν των ἐφονεύθη μετὰ
καρτερὰν ἀντίστασιν.

Δύο σημαντικαὶ ἐκστρατεῖαι ἐσχημα-
τίσθησαν τὸ ἐπόμενον ἔτος μετὰ τὴν σύ-
στασιν τῆς Διοικήσεως, ἡ μὲν πρὸς τὸ
ἀνατολικὸν μέρος τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος,
ἡ δὲ πρὸς τὸ δυτικόν· ἐπὶ κεφαλῇ τῆς
μιάς ἦτον ὁ τότε πρόεδρος τοῦ Βουλευ-
τικοῦ Δημήτριος Ὑψηλάντης, καὶ τῆς

ἄλλης ὁ πρόεδρος τοῦ ἐκτελεστικοῦ Ἀλέ-
ξανδρος Μαυροκορδάτος, φέροντες στρα-
τεύματα ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν των ὁ μὲν
πρὸς τὸ ἀνατολικὸν διευθυνόμενος τὸν
Νικήταν μὲ ἱκανοὺς Πελοποννησίους· ὁ
δὲ πρὸς τὸ δυτικὸν τὸ σῶμα τῶν γενναίως
πεσόντων εἰς Πέτα Φιλελλήνων, τὸν αἰο-
διμον Μάρκον, τὸν Π. Γιατράκον, καὶ
τὸν Ἰωάννην Θ. Κολοκοτρώνην· ἀλλὰ
κατὰ δυστυχίαν ἡ μὲν πρὸς τὸ δυτικὸν
διελύθη μετὰ τὴν λυπηρὰν εἰς Πέτα ἡ-
ταν, ἡ δὲ πρὸς τὸ ἀνατολικὸν ἀφ' οὗ ἐ-
προχώρησαν τὰ στρατεύματα μέχρι τῆς
ἀγίας Μαρίνας, χωρίον δύο ὥρας μακρὰν
τοῦ Ζητούνιου, καὶ εἰσῆλθον δις εἰς τὴν
Ὑπάτην, πρωτεύουσαν τῆς Νεαπάτρας,
ὡπισθοδρόμησαν χωρὶς κἀνέναν κατόρθωμα.

Εἶναι μακροῦ χρόνου ἔργον ν' ἀπαριθ-
μήσῃ τις τὰς μετὰ ταῦτα πολλάκις εἰς
πολλὰς τῶν εἰρημένων ἐπαρχιῶν ἐκστρα-
τείας. Ποσάκις εἰσῆλθον οἱ Ἕλληνες εἰς
Ἀρταν, Ἀγραφα καὶ Ἀσπροπόταμον, καὶ
κατ' ἐξοχὴν εἰς τὰ 1824, ὅτε ὁ ἀνδρεῖος
Γρηγόριος Λιακαπᾶς, γαμβρὸς τοῦ Ν.
Στουρνάρη ἐφθασε μὲ τὸ νικηφόρον στρα-
τευμὰ του μέχρι τῆς Γότιστας, ὅπου συν-
έλαβε ζῶντας ἱκανὸν σῶμα ἀνδρείων Ἀλ-
βανῶν, μετὰ καρτερὰν ἀντίστασιν. Εἶναι
γνωστὴ ἡ κατὰ τὰ 1823 ἀπαραδειγμα-
τιστος φθορὰ τῶν Τούρκων εἰς Τρίκκερι
παρὰ τοῦ Καρατάσου καὶ τῶν λοιπῶν
Θετταλομακεδόνων· καθὼς καὶ ἡ κατὰ
τὸ 1828 παρὰ τοῦ ἀνδρείου Κριεζώτη,
Βάσου καὶ λοιπῶν ἐνεργηθεῖσα νίκη κατὰ
τῶν εἰς τὸ αὐτὸ μέρος εὐρεθέντων Ἀβανῶν.

Εἶναι περιττόν, στοχάζομαι, νὰ μακρο-
λογήσω περὶ τῶν ὑπερφῶν ἀνδραγαθη-
μάτων τοῦ Μεσολογγίου, πράξεις τῶν
ὁποίων ἔχει ἀκριβῆς ἰδέαν ὅλη ἡ Εὐρώπη,
καὶ ἡ φήμη τὰς διεβίβασε καὶ πέραν τοῦ
Ὠκεανοῦ. Ἀλλὰ δὲν πρέπει νὰ ἀποσιω-
πήσω τὴν περιφημίαν εἰς Στερεὰν Ἑλλάδα
ἐσχάτην ἐκστρατείαν τοῦ ἀθανάτου Κα-
ραϊσκάκη τὴν ὁποίαν γνωρίζετε κάλλιστα,
ἐξοχώτατοι κύριοι, καὶ εὐαρεσθήητε τι-

νὲς ἐξ ὑμῶν νὰ ἐπαινέσητε¹. Οἱ στρατιῶ-
ται τῆς φρουρᾶς τοῦ Μεσολογγίου εἰσέρ-
χονται μετὰ τὴν ἐξοδὸν εἰς Ναύπλιον
ὠχρίωντες, κατεσκληρότες, γυμνοί, ξυ-
πόλυτοι, ἐνδεέστατοι, τεθλιμμένοι ἄλλος
διὰ τὸν ἀδελφόν του, καὶ ἄλλος διὰ τὰ
τέκνα καὶ τὴν γυναῖκά του· ζητοῦσι μετὰ
τόσα δεινὰ περιθαλψῆν ἀπὸ τὸ ἔθνος· ἡ
τότε ἀρτισύστατος Κυβέρνησις εὗρσκει
τὸ ταμεῖον κενὸν ἀπὸ τοὺς προκατόχους
τῆς· ἡ ἀδυναμία τῆς παρεξηγεῖται, καὶ
ἀρχινᾷ γογγυσμός, καὶ μετὰ τὸν γογγυ-
σμὸν γεννᾶται βρασμός ἐπαπειλῶν βῆξιν
ἐμφυλίου ταραχῆς καὶ ἐπαναστάσεως.
Φθάνει ὁ ἀθάνατος Καραϊσκάκης, τὸν ἐν-
αγκαλίζεται εὐμενῶς ἡ τότε Κυβέρνησις
καὶ ἐπιφορτίζει τὴν ἀρχηγίαν τῶν
στρατευμάτων τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος, τὸν
ἀποστέλλει εἰς τὴν Ἀττικὴν μὲ μόλις
300 στρατιώτας, 140 τάλαρα καὶ μερι-
κὰς τροφὰς ἀπὸ τὰς σταλείσας παρὰ τῆς
φιλελληνικῆς ἐταιρείας τῆς Γαλλίας· ὁ
ἀπαράμιλλος οὗτος ἀρχηγὸς εὐχαίνει ἀπὸ
τὸ Ναύπλιον, συγκροτεῖ ἀξιόμαχον στρα-
τόπεδον μὲ ὅλας τὰς δυσαρρεσκείας καὶ
τὴν ἀπελπισίαν τῶν στρατιωτῶν, ἐκ-
στρατεύει εἰς Στερεὰν Ἑλλάδα, κερδίζει
τὴν περιφημοτάτην μάχην τῆς Ράχοδας,
διώκει τὸν Ὀμὲρ πασᾶ ἀπὸ Δίστομον,
διώκει τοὺς Τούρκους ἀπὸ Σάλωνα, Λοι-
δωρίκι καὶ Κράβαρι καὶ ἐξετείνετο βέβαια
πολὺ περαιτέρω, ἐὰν δὲν τὸν διέττατεν
ἡ Κυβέρνησις νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὸν Πει-
ραιᾶ, ὅπου ὀλίγας ἡμέρας μετὰ τὸ φθά-
σινόν του συνεκρότησε χωρὶς τὰ ἀναγ-
καῖα μέσα δώδεκα χιλιάδαις ἐκλεκτὸν
στρατόπεδον.

Ἀλλὰ ταῦτα πάντα τὰ μέχρι τοῦδε

¹ Σημείωσις. Τὸ ἤκουσα κατὰ τὸ παρελθὸν
ἔτος εἰς Σῆρον ἀπὸ τὸν Ἐξ. πρέσβην τῆς Ρωσ-
σίας Κ. Ρίμποπιέρην, ὅτε στελλόμενος παρὰ τῆς
ἐλληνικῆς βουλῆς εἰς τὸν ναύαρχον τῆς Γαλ-
λίας ἔλαβα τὴν τιμὴν νὰ παρουσιασθῶ εἰς τὴν
ἐξοχότητά του. Τὸ αὐτὸ ἤκουσα ὅτι εἶπε καὶ
ὁ Ἐξ. πρέσβης τῆς Ἀγγλίας ὁμιλῶν μετὰ τοῦ
κ. Π. Μαυρομιχάλη.

κός; Πιστεύεις ὅτι θὰ εὕρῃ πολλοὺς ὁ-
παδοὺς; Θὰ μᾶς βοηθήσωσιν;

— Ὅσον ἀφορᾷ εἰς τοὺς χωρικοὺς καὶ
τοὺς ἀστούς, μάλιστα! Ἀλλὰ διὰ τοὺς
εὐγενεῖς δὲν γνωρίζω τίποτε, καὶ ὅταν ἡ-
ρώτησα τὸν γέροντα Λιχτενστάιν περὶ
τούτου ὕψωσε τοὺς ὤμους καὶ ἐπιθύρι-
σεν ὕβρεις. Νομίζω ὅτι ὡς πρὸς αὐτοὺς
τὰ πράγματα εἶνε ὅπως ἔπρεπε νὰ εἶνε·
ἀλλ' οἱ ἀστοὶ καὶ οἱ χωρικοὶ εἶνε ὑπὲρ
τοῦ δουκός. Σημεῖα παντοειδῆ ἐφόδη-
σαν τὸν λαόν· ἐσχάτως ἐν τῇ κοιλάδι τοῦ
Ῥένς ἔπεσαν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ λίθος τις·
ἦτο δ' ἐπ' αὐτοῦ κεχαρχαγμένον κέρας ἐ-
λάφου μετὰ τῶν λέξεων «Ζήτω ὁ δοῦξ
Οὐλρίχος!»

— Ἐπεσεν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, εἶπες;

— Αὐτὸ λέγουν. Οἱ χωρικοὶ ἐχάρη-
σαν πολὺ, ἀλλ' οἱ κύριοι Σύμμαχοι δυση-
ρεστήθησαν, συνέλαβον τοὺς ἐκμισθωτάς
καὶ ἐζήτησαν νὰ μάθωσι πῶθεν προήρχετο
ἡ πέτρα τοῦ σκηνδαλίου. Ὅταν δὲ ἐπὶ
ποινῇ αὐστηροτέραις τιμωρίας, ἀπηγόρευ-

σαν αὐτοῖς νὰ ὁμιλῶσι περὶ τοῦ δουκός, οἱ
ἄνθρωποι ἐγέλασαν λέγοντες· «Αἶ, καλὰ,
τότε θὰ σκεπτόμεθα περὶ αὐτοῦ». Ὅλοι
ἐπιθυμοῦσι τὴν ἐπ' αὐτοῦ, διότι προτι-
μῶσι νὰ καταπιέζωνται ὑπὸ τοῦ νομίμου
ἄρχοντός των ἢ νὰ ἐκδιáρωνται ὑπὸ τῶν
ξένων.

— Καλὰ· ὁ δοῦξ καὶ οἱ ἱππεῖς του
θὰ εἶνε μετ' ὀλίγας ὥρας ἐνταῦθα. Τὸ
σχῆδιδόν του εἶνε νὰ βαδίσῃ κατ' εὐθείαν
κατὰ τῆς Στουτγάρδης. Τῆς πρωτευού-
σης περιεληθούσης ἀπαξ εἰς ἡμᾶς, ἔχομεν
καὶ τὸ ὑπόλοιπον τῆς χώρας. Οἱ μισθο-
φόροι τί λέγουσι; Θὰ συνεκστρατεύσωσι
μεθ' ἡμῶν;

— Παρ' ὀλίγον νὰ τοὺς λησμονήσω,
εἶπεν ὁ Ἰωάννης· θὰ ἐξάντληθῇ ἡ ὑπο-
μονὴ των, ἂν τοὺς ἀφήσωμεν περισσότε-
ρον νὰ περιμένουν. Δείξατε πολλὴν περι-
σκεψιν πρὸς αὐτοὺς· εἶνε ὑπερήφανοι καὶ
καλοῦσιν ἐαυτοὺς ἀρχηγούς· ἐὰν προσελ-
κύσωμεν αὐτοὺς τοὺς πέντε, καὶ αἱ δώ-
δεκα μοῖραι εἶνε ὑπὲρ τοῦ δουκός. Πρὸ

πάντων πρὸς τὸν πρῶτον ἀρχηγὸν τὸν ὕψη-
λὸν Πέτρον πρέπει νὰ φανῇτε λίαν εὐγενής.

— Ποῖος εἶνε ὁ ὕψηλός Πέτρος;

— Ὁ παχύς, ὅστις κάθηται ὑπὸ τὴν
δρῦν. Ἐχει τὸν μύστακα ἐστρημμένον
καὶ μέγαν πῖλον ἐπὶ τῆς κεφαλῆς. Εἶνε
ὁ πρῶτος ἀρχηγός.

— Θὰ τῷ ὁμιλήσω ὅπως μοὶ εἶπες,
ἀπήντησεν ὁ νεανίας καὶ διηυθύνθη μετὰ
τοῦ μουσικοῦ πρὸς τοὺς μισθοφόρους.

Ἡ μακρὰ συνδιάλεξις τῶν δύο ξένων,
εἶχε κάπως δυσαρρεστήσει αὐτοὺς, ὁ δὲ
μικρὸς Μουκέρλε ἐξηκόντιζε διαπεραστι-
κὰ βλέμματα ἐπὶ τοῦ ἀπεσταλμένου τοῦ
δουκός. Ἀλλ' ὅταν οὗτος μετ' εὐγενούς
ἀξιοπρεπείας καὶ ἀδόλου βλέμματος προὐ-
χώρησεν ἐν τῷ μέσῳ αὐτῶν, κατελήφθη-
σαν ὑπὸ δειλίας καὶ ἀμνηχανίας καὶ ὅταν
τέλος ὁμιλήσεν αὐτοῖς δι' εὐγενῶν καὶ
κολακευτικῶν λόγων, αἱ καρδίαι των
προσειλύθησαν εἰς τὴν ὑπόθεσιν τοῦ
δουκός διὰ τῆς χάριτος τοῦ Γεωργίου
Στουρμφέδερ.

ἐκτεθέντα εἶναι πράξεις ἐνεργηθεῖσαι μόνον ἐπάνω εἰς τὴν Στερεὰν Ἑλλάδα, χωρὶς νὰ ἀναφέρω ὅσα ἔγιναν εἰς Πελοπόννησον, ὅπου ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους δὲν ἔπαυσαν ἀγωνιζόμενοι οἱ Στερεοελλαδίται, καὶ τὰ πολεμικώτερα σώματα τῶν Πελοποννησίων εἶχον καὶ μέγα μέρος στρατιώτας καὶ ἀξιωματικούς Στερεοελλαδίτας· αὐτοὶ ἐδούλευσαν ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν τοῦ Ζαήμη, τοῦ Λόντου, τοῦ Νικήτα, τοῦ Ἰωάννου Κολοκοτρώνη, τῶν Νοταράδων εἰς ὅλον τὸ ὀκταετὲς διάστημα ἐκτὸς ἐκείνων ὁποῦ ἐπολέμησαν εἰς διαφόρους μάχας κατὰ τοῦ Ἰβραήμ πασᾶ περὶ τὸ Νεόκαστρον· ἀλλὰ μήπως εἰς τὰς εἰς Κρήτην ἐκστρατείας, ὅσας ἐστᾶλη βοήθεια παρὰ τῆς Κυβερνήσεως, ἀλλοδαπῶν στρατιωτῶν, δὲν συνίσταντο αὐτὰ τὰ σώματα ἀπὸ Στερεοελλαδίτας; Δὲν ἐξεστράτευσε δις ὁ Λαζόπουλος καὶ ἄλλοι μὲ ἱκανὰ σώματα, καὶ δὲν ἐπονεύθη ἐκεῖ ὁ περίφημος ἀρχηγὸς τοῦ ἱππικοῦ Χατζῆ Μιχαήλ μετ' ὅσους ἄλλους Στερεοελλαδίτας; ὡς καὶ εἰς τῆς Χίου τὴν ἐκστρατείαν οἱ περισσότεροι στρατιῶται ἐκ τῶν μὴ τακτικῶν ἦτον Στερεοελλαδίται, καὶ εἶναι γνωστὸν ἀπὸ τὰς μαρτυρίας τῶν δημογερόντων τῆς Χίου μετ' ὅσων ἀνδρείων ἐπολέμησαν. Δὲν θέλω μετ' αὐτὸ νὰ ἐλαττώσω τῶν ἐξ ἄλλων Τμημάτων πολεμιστῶν τὴν ἀξιοπρέπειαν· ἀλλὰ κανεὶς δὲν ἤμπορεῖ νὰ ἀρνηθῇ, ὅτι ἡ Στερεὰ Ἑλλάς ἔδωκε πάντοτε εἰς τὸ ἔθνος περισσότερα ὅπλα, καὶ σήμερον εἶναι σχεδὸν τὸ ὅλον Στερεοελλαδίται οἱ συνιστῶντες τὴν ἔνοπλον τοῦ ἔθνους δύναμιν.

Εὐρίσκεσθε ἤδη εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἐξοχώτατοι Κύριοι, καὶ ἔχετε νεαρὰ τὰ ἀκούσματα, καὶ πρὸ ὀφθαλμῶν τὰ ἀποτελέσματα τῶν νικητῶν τῆς Λοποτνᾶς, τοῦ Στεβενίκου, τοῦ Σάλωνος, καὶ ἐπληροφορήθητε βέβαια εἰς πόσον ὀλίγον διάστημα καιροῦ ἐλευθερώθησαν ὅλα τὰ ἐντὸς Θερμοπυλῶν ἀπὸ τὴν ἐπικρατοῦσαν ἀξιομάχον ἐχθρικὴν δύναμιν.

— Ἀνδρεῖοι ἀρχηγοὶ τῶν μισθοφόρων, εἶπεν, ὁ δούξ τῆς Βυρτεμβέργης ἐπλησίασεν εἰς τὰ σύνορα τῆς χώρας του. Ἐκυρίευσεν τὴν πόλιν Χαϊμσάιμ καὶ σκοπεύει νὰ ἐπανακτήσῃ ὅλον τὸ δουκάτον του.

— Μὰ τὴν πίστιν μου ἔχει δίκην καὶ ἐγὼ ἂν ἤμην τὸ ἴδιο θά'καμνα.

— Ἐδοκίμασε τὴν ἀνδρείαν τῶν μισθοφόρων καὶ τὸν ἐμπειροπόλεμον αὐτῶν ἀφότου ἦσαν ἐναντίον του, ἐλπίζει ὅμως ὅτι θὰ τὸν συνδράμητε τώρα μετὰ τοῦ αὐτοῦ θάρρους, ὅς ἐν ὑπόσχεταί νὰ ἐκπληρώσῃ τοὺς ὅρους, τοὺς ὁποίους ἐπροτεῖνατε αὐτῷ.

— Γενναῖος ἀνὴρ, ἐψιθύρισαν μετὰ τῶν ἐπιδοκιμαστικῶς, ἕνα χρυσὸν φλωρίνιον τὸν μῆνα καὶ τέσσαρας λίτρας οἴνου καθ' ἑκάστην! "Ω, διάβολε!

Ὁ πρῶτος ἀρχηγὸς ἡγήθη, ἀπεκάλυψε τὴν φαλακρὰν κεφαλὴν του, καὶ εἶπε βήχων ἐν ἀμηχανίᾳ:

«Σὰς εὐχαριστοῦμεν, εὐγενέστατε κύ-

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΕΙΑ

(ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ)

Γ'

Ἀγρίνιον.

Κατ' ἀρχὰς οὐδὲν λόγου ἄξιον μνημεῖον τῆς ἀρχαίας χριστιανικῆς τέχνης μοι παρουσιάζετο ἐν Ἀγρινίῳ, διότι καὶ αἱ ἐντὸς τοῦ Ἀγρινίου καὶ αἱ περὶ τοῦτο Ἐκκλησίαι εἰςί νεαὶ ἀπλούστατον τύπον ἔχουσαι. Ὅλον καὶ τρούλλον οὐδαμοῦ βλέπει τις, κατὰ κανόνα οἱ ναοὶ εἰσὶ τετραγῶνα ἐπιμήκη οἰκοδομήματα, ἐπίπεδον στέγην φέροντα, ὅπως καὶ αἱ ἐν Μεσολογίῳ Ἐκκλησίαι.

Ἐντὸς τοῦ Ἀγρινίου ὑπάρχουσι 4 ἐνοριακαὶ Ἐκκλησίαι. Ἡ Ζωοδόχος Πηγὴ (Μητρόπολις), ὁ Ἅγιος Χριστοφόρος (Νεκροταφεῖον), ἡ Ἁγία Τριάς (Νεκροταφεῖον) καὶ ὁ Ἅγιος Δημήτριος (Νεκροταφεῖον). Τὸ τέμπλον τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς εἶναι ἀρκετὰ καλῆς ξυλογλυπτικῆς τέχνης. Τὸ μόνον λόγου ἄξιον ἀρχαιολόγημα, ὅπερ παρετηρήσαμεν ἐν τῷ ναῷ τούτῳ, εἶναι δικέφαλος ἀετὸς κεῖμενος ἔξω τοῦ ναοῦ ἔμπροσθεν τῆς βορείου θύρας, ὅστις βεβαίως ἦν ποτε *οὐράλιον* ἀρχαιοτέρως Ἐκκλησίας.

Ταῦτα ἤδη εἶχον παρετηρήσει ἐν Ἀγρινίῳ ὅτε παρὰ πᾶσαν προσδοκίαν ἐμάθοντες ὅτι ὁ κ. Πάνος Μερσούνης ἀνασκάπτων καὶ καθαρῶν τὴν μίαν περίπου ὥραν μακρὰν τοῦ Ἀγρινίου ἐντὸς τοῦ δάσους ἰδιοκτησίαν αὐτοῦ, εὗρε κεχωσμένον ἀρχαιοτάτον ναόν, ὃν ἀφοῦ ἐκ παντὸς τρόπου περιέσκαψε καὶ ἐκαθάρισεν αἶφνης εἶδε πληρούμενον ὕδατος, ὅπερ καὶ μέχρι τοῦδε ἀναβλύζον ἀπὸ τοῦ βάθους ὑψοῦται εἰς ἀνάστημα ἀνδρός. Μὴ δυνάμενος δὲ ὁ ἰδιοκτήτης νὰ καθάρισεν καὶ νὰ ἐμποδίσῃ τὰ ὕδατα ἀπεφάσισε νὰ καταστρέψῃ τὸν ὑπὸ γῆν ναῖσκον τοῦτον καὶ διὰ τοῦ ὕλικου τούτου νὰ οἰκοδομήσῃ πλησίον ἕτερον ναόν ἐπ' ὀνόματι τῆς

ἁγίας Τριάδος καθόσον ἡ θέσις ἐκείνη κατὰ παράδοσιν ὀνομάζετο Ἁγία Τριάς καὶ αὐτοὶ ἀπὸ πολλοῦ δὲν ἐφαίνετο ἡ Ἐκκλησία.

Τὸ μὲν ὅμως ἡ πλημύρα ἐκ τῶν ὑπογείων ὑδάτων τούτων, τὸ δὲ ἡ στερεότης τῆς οἰκοδομῆς ἔσωσαν τὸ οἰκοδόμημα ἀπὸ τῆς προσχεδιαζομένης καταστροφῆς, διότι ὁ ἰδιοκτήτης προὔτιμησεν ὡς συμφωρότερον νὰ φέρῃ ἀλλαχόθεν τὴν πέτραν πρὸς οἰκοδομὴν νέου ναοῦ, ἀφήσας οὕτω περιεσκαμμένον καὶ πλήρη ὑδάτων τὸν ὑπὸ γῆν ἀνακαλυφθέντα τοῦτον ναόν.

Εἰς τὴν πρόσχωσιν καὶ τὴν ἀφάνειαν τοῦ ναοῦ τούτου αἵτιοι ἐγένοντο δύο ποταμοί, ἡ Ἐριμίτσα πρὸς Α. καὶ ὁ Ἀχελῷος ἡ μᾶλλον ἡ Λυσιμαχία λίμνη πρὸς Δ., οἵτινες βαθμυδὸν κατέχωσαν τὸν ναόν τοῦτον καὶ διὰ τοῦτο τὸ ὑπὸ τὴν γῆν ἐκεῖ ὕδωρ, ὅπερ πολὺ δυσκόλως βεβαίως θέλει ἐκτοπισθῇ, ἂν ἐξισούται μετ' τὴν ἐπιφάνειαν τῶν ὑδάτων τῶν περὶ ποταμῶν καὶ λιμνῶν.

Ἡ πρόσχωσις δὲ τοῦ ναΐσκου τούτου ἦτο τόσον μεγάλη, ὥστε, ὅτε ὁ ἰδιοκτήτης ἀνέσκαπτε τὸν ἀγρόν του καὶ ἐξῆγε πλίνθους καὶ λίθους, χωρὶς οὐδόλως νὰ τὸ γνωρίζῃ, εὐρίσκετο ἀκριβῶς εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ τρούλλου.

Παραλαβόντες τὸν ἰδιοκτήτην κ. Π. Μερσούνην, ἐπεσκέφθημεν ἐπὶ τόπον τὸν ἀρχαῖον ναόν. Τὸ οἰκοδόμημα τοῦτο, ὡς ἐμφαίνεται καὶ ἐκ τοῦ παρατιθεμένου σχήματος εἰς κλίμακα $\frac{1}{400}$ ἐκ θεμελίων σχηματίζει λαμπρῶς τὸ σχῆμα τοῦ Σταυροῦ οὗτινος τὴν βᾶσιν ἀποτελεῖ ὁ νάρθηξ.

ριε, καὶ ἐσμέν ἔτοιμοι νὰ ἐκστρατεύσωμεν καὶ ν' ἀποδώσωμεν εἰς τὴν Σουαβικὴν συμμαχίαν ὅ,τι μᾶς ἔκαμεν. Ἀπέπεμψαν τοὺς καλλιτέρους καὶ ἀνδρειότερους μαχητὰς, ὥστε μὴ εἶχον ἀνάγκην πλέον τῶν μισθοφόρων. Ἰδετε, ἐν παραδείγματι, τὸν ἀρχηγὸν Λέφφλερ, ἔαν ὑπάρχῃ ἀνδρειότερος μισθοφόρος εἰς τὴν χριστιανωσύνην, νὰ ἐκδάρῃ ζῶν. Ἰδοὺ καὶ ὁ Βιενναῖος Στάμπερλ, οὔτε ὁ ἥλιος οὔτε ἡ σελήνη ἔχουσιν ἴσως ἴδῃ παρόμοιον ἀνδρα. Ὁ Μαγδεβούργιος ἐπίσης δὲν ἔχει ἐν Τουρκίᾳ ὁμοίον του. Καὶ ὁ Μουκέρλε, οὐδεὶς βλέπων αὐτὸν θὰ τὸ ἐπίστευεν, εἶνε ὅμως ὁ καλλίτερος σκοπευτής. Δι' ἐμαυτὸν οὐδὲν δύναμαι νὰ εἶπω. Εἶνε ἀπρεπὲς νὰ ἐπαινῇ τις τὸν ἑαυτὸν του, ἀλλὰ ὑπηρετήσα ἐν Ἰσπανίᾳ καὶ ἐν Ὀλλανδίᾳ, ἐν Ἰταλίᾳ καὶ ἐν Γερμανίᾳ. Δὲν ὑπάρχει στρατός, εἰς ὃν νὰ μὴ εἶνε γνωστὸς ὁ Ὑψηλὸς Πέτρος. Ἐὰν πέσῃ εἰς τὰς χεῖράς μας αὕτῃ ἡ σκυλοσυμμαχία, ὁ διάβολος θὰ τὴν πάρῃ!

Ὁ λόγος οὗτος ἦτο ὁ μεγαλειότερος ἴσως, ὃν ὁ Ὑψηλὸς Πέτρος ἀπήγγειλεν εἰς τὴν ζωὴν του, ἐπὶ πολλὰ δὲ καὶ μετὰ ταῦτα ἔτη, ὅταν διὰ τοῦ θανάτου του πλησίον τῆς Παβίας ἐπεσφράγισε τὴν δόξαν τῶν γερμανῶν μισθοφόρων, οἱ σύντροφοί του διηγούμενοι εἰς τοὺς συστρατιώτας τῶν τὰ ἀνδραγαθήματα τοῦ Ὑψηλοῦ Πέτρου, ἀνεμίμνησκον εἰσέτι τὴν στιγμὴν ἐκείνην ὡς μίαν τῶν ὠραιτέρων τῆς ζωῆς του· ὅπως ἴστατο ἐκεῖ, ἐρεϊδόμενος ἐπὶ τῆς μακρᾶς σπάθης τοῦ ἔχον χαμηλωμένον τὸν πετωτὸν πλόν του μέχρι τῶν ὠτων, τὴν δεξιάν του χεῖρα ἐπὶ τῆς λαβῆς καὶ ἠνεωγμένα τὰ σκέλη του, οὐδὲν ἄλλο ἔλειπεν αὐτῷ ἢ καλλιτέρον τι ἐσωκάρδιον καὶ χρυσὴ ἄλυσος, ὅπως ἐκλάβωσιν αὐτὸν ὡς ἀληθὴ ἀρχηγὸν στρατοῦ.

Οἱ ἀρχηγοὶ προσεκάλεσαν τότε τὸν εὐπατρίδην νὰ ἐπιθεωρήσῃ τὸν ἐκεῖ συνηγμένον ὑπὸ τὰς διαταγὰς τῶν στρατῶν. Ὁ ὑπόκωφος ἦχος ὑπερμεγέθους τυμπά-

Ἐπὶ τῆς διασταυρώσεως τῶν δύο κεραίων τοῦ Σταυροῦ τούτου ὑφύεται ὁ τροῦλλος ἔχων 10 περίπου μέτρων [9,95] περιφέρειαν. Τὸ μήκος τοῦ κυρίως ναοῦ ἡμεῖς εὗρομεν 7 γ. μέτρων, τὸ δὲ πλάτος 4,95, μὴ δυνηθέντες νὰ καταμετρήσωμεν καὶ τὸν νόρθηκα, οὐτινος δὲν σώζονται εἰμὴ μόνον τὰ θεμέλια, ἀτινα καλύπτει τὸ ὕδωρ.

Ἐὰν δὲ στηριχθῶμεν εἰς τὴν πληροφορίαν τοῦ ἰδιοκτήτου, τὸ ὅλον οἰκοδόμημα μετὰ τοῦ νόρθηκος ἔχει μήκος 16 γ. μ. καὶ πλάτος 8. Ὁ τροῦλλος ἔχει ὑψηλὸν τύμπανον οὐχὶ καλῆς τέχνης καὶ διὰ τοῦτο μοὶ φαίνεται μεταγενεστέρως ἐποχῆς, τοῦ λοιποῦ οἰκοδομήματος, οὐτινος ἡ τέχνη εἶναι καλλιτέρα καὶ μάλιστα ὁ τρόπος τῆς συναρμολογῆς τῆς ὑπὲρ τὴν κόγχην ἀψίδος τῆς συνισταμένης ἐξ ὀπτῶν πλίνθων, εἶναι πολὺ ἀνώτερος τῆς συναρμολογῆς τῶν ὀπτῶν πλίνθων τοῦ τυμπάνου τοῦ τροῦλλου. Τὸ τύμπανον τοῦτο ἀνήκει εἰς τὴν γ' περίοδον τῆς Βυζαντινῆς ἀρχιτεκτονικῆς [ἀπὸ τοῦ η'—ιε'] ἔχει δὲ 4 θυρίδας, ὧν τὸ μὲν ὕψος 1,20, τὸ δὲ πλάτος 0,50.

Ἐπὶ τοῦ τροῦλλου φαίνονται εἰσέτι ἀμυδρὰ λείψανα ἀγιογραφίας. Τὸ ναίδιον τοῦτο ἐκεῖ μακρὰν ὑπὸ τὸ δάσος τοῦ Ἀγρινίου εὐρισκόμενον εἶναι ἐν τῶν λαμπροτάτων καὶ ἀξιολογοτάτων μνημείων τῆς ἀρχαίας Βυζαντινῆς τέχνης, ὑψοῦμενον ἐκ θεμελίων εἰς σχῆμα Σταυροῦ.

Τοιαύτης ἀρχιτεκτονικῆς διαθέσεως ναὸς εἰς σχῆμα Σταυροῦ εἶναι ἡ Μητρόπολις τῆς Κολωνίας καὶ ὁ ἅγιος Παῦλος τοῦ Λονδίνου [1675]· πρὸς τούτοις ὁ S. Benedeto καὶ ὁ S. Francesco ἐν Ferrara, ἡ μητρόπολις τῆς Φλωρεντίας, ὁ ναὸς τῆς ἀγ. Ἐλισάβετ ἐν Marburg, ὁ ἐν Bologna ναὸς τοῦ S. Petronio [1390], ἡ Μονὴ τοῦ Heisterbach, ἕτερος ναὸς ἐν Dobrilugk τῆς Βορείου Γερμανίας, τῆς Limburg τοῦ 1235, ἡ Μητρόπολις τῆς Πίζης καὶ τινες Νορ-

μανδικαὶ Μητροπόλεις τῆς Σικελίας.

Ἐν Ἑλλάδι δέ, ἐν καὶ μόνον μέχρι τοῦδε ἐγνωρίζομεν χριστιανικὸν καθίδρυμα ἐκ θεμελίων ὑψοῦμενον εἰς σχῆμα Σταυροῦ, τὴν ἐν τῷ δήμῳ Ὁρχομενίων Μονὴν Σκριποῦς, ἀρχαῖον αὐτοκρατορικὸν οἰκοδόμημα τοῦ Θ' αἰῶνος, κτισθὲν ὡς ἡ ὀπίσω τῆς θύρας κόγχης ὑπάρχουσα ἐπιγραφὴ ἀναφέρει.

ΕΠΙ ΒΑΣΙΛΙΟΥ ΚΑΙ ΚΩΝΣΤΑΝΤΗΝΟΥ ΚΑΙ ΛΕΩΝΤΟΣ ΤΟΝ ΘΗΩΤΑΤΟΝ ΒΑΣΙΛΕΩΝ ΤΟΝ ΡΩΜΕΟΝ

πατριαρχεύοντος δὲ τοῦ ἱεροῦ Ἰγνατίου [867—877].

Μετὰ τὴν Μονὴν ταύτην, δεύτερον ἤδη χριστιανικὸν οἰκοδόμημα ἐν σχήματι Σταυροῦ ἐκ θεμελίων ἀνωκοδομημένον εὐρίσκουμεν ἤδη τὸν μικρὸν τοῦτον ἐν τοῖς πέριξ τοῦ Ἀγρινίου ναὸν τὸν ἐν τῷ κτήματι τοῦ κ. Π. Μερσεύνη, ὅστις ἐκτὸς τῆς ἀξίως τῆς ἀρχιτεκτονικῆς αὐτοῦ διαθέσεως εἶναι τὸ μόνον χριστιανικὸν ἀρχαιολόγημα τῆς πόλεως τοῦ Ἀγρινίου.

Τὸν ναὸν δὲ τοῦτον τοιοῦτον ὄντα, ἐκ καθήκοντος θερμοῦς συνεστήσαμεν εἰς τὴν προσοχὴν τοῦ κ. Δημάργου.

Γ. ΛΑΜΠΡΗΣ

ΠΟΙΟΝ ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΒΙΒΛΙΟΝ

ΕΞΕΤΥΠΩΘΗ

Εἰς Μεγαλειτέρον Ἀριθμὸν Ἀντιτύπων

(Συνέχεια καὶ τέλος ἴδε προηγ. φύλλον).

Ἀπὸ τοῦ 1840 δὲ μέχρι σήμερον ἐγένοντο ἐκδόσεις τῶν Ἀπάντων μὲν τοῦ Βολταίρου τριῶντα, τῶν τραγωδιῶν ἑκατὸν, τῶν δὲ ἱστορικῶν συγγραμμάτων τοῦ αὐτοῦ συγγραφῆς ἑκατὸν πενήντα δύο. Σημειωτέον δ' ὅτι διὰ τῆς εἰσαχθείσης κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη στερεοτυπίας δὲν εἶναι ἀνάγκη νέων ἐκδόσεων, ἀλλ' ἀπλῶς ἀνατυπώσεων.

Τοῦ Ῥακίνα τὰ ἅπαντα ἔχουσι τυπωθῆ πλέον ἢ διακοσιᾶκις, τῶν δὲ δραμάτων αὐτοῦ ἐκδίδονται κατ' ἔτος ἀπὸ τοῦ 1862 εἰκοσιπέντε περίπου χιλιάδες ἀντίτυπα. Τῶν Ἀπάντων τοῦ Μολιέρου ἐγένοντο ἀπὸ τοῦ θανάτου αὐτοῦ ἐν τῇ Γαλλίᾳ μόνη ἑκατὸν πενήντα περίπου ἐκδόσεις, τῶν δὲ δραμάτων αὐτοῦ ἐξοδεύονται ἐν τοῖς Γαλλικοῖς βιβλιοπωλείοις ἀπὸ τοῦ 1862 εἰκοσακισχίλια κατ' ἔτος ἀντίτυπα.

Τῶν Ἀπάντων τοῦ Βωμαρσὲ ἐγένοντο δεκαπέντε ἐκδόσεις, τεσσαράκοντα δὲ τῶν δραμάτων τοῦ ἰδίου. Ἡ γενομένη τῷ 1871 ἔκδοσις τῶν Ἀπάντων τοῦ αὐτοῦ συγγραφῆς ἐγένετο εἰς δεκαπεντακισχίλια ἀντίτυπα.

Τὰ ἅπαντα τοῦ Λεσάζ ἐξεδόθησαν Γαλλιστὶ δεκαπεντάκις, τεσσαράκοντάκις δὲ τὰ δράματα, τὰ δὲ μυθιστορήματα τοῦ αὐτοῦ πλέον ἢ ἑκατοντάκις. Κατ' ἔτος δὲ μόνον τὸ ἐν Παρισίοις κατὰστημα τῶν Hachette et Cie πωλεῖ ἐκ τῆς μικρᾶς μετ' εἰκόνων ἐκδόσεως τοῦ Gil blas τοῦ αὐτοῦ συγγραφῆς δις χίλια ἀντίτυπα.

Τῶν μύθων τοῦ Λαφονταίνου γίνονται ἐν Γαλλίᾳ ἀπὸ διακοσίων ἐτῶν, δέκα κατ' ἔτος ἐκδόσεις τοῦλάχιστον, ὥστε ἔχουσιν ἀνατυπωθῆ εἰς δις χιλιάς ἐκδόσεις!!! Ὑπολογιζομένης δ' ἐκάστης τούτων ἀνὰ χίλια πεντακῶσια ἀντίτυπα ἔχουσιν ἐξοδευθῆ τρία ἑκατομύρια ἀντιτύπων!!!

Τῶν «*Mémoires*» μυθιστορημάτων τοῦ Ἰταλοῦ Μαντζόνι, ἔχουσι γίνεαι μέχρι τοῦ 1876, κατὰ τὰς σημειώσεις Ἰταλοῦ τινος ἐραστοῦ τοῦ βιβλίου τούτου, ὅστις κατῳρώσας ν' ἀποκτήσῃ πάσας τὰς ἐκδόσεις αὐτοῦ, ἑκατὸν δέκα ὀκτὼ Ἰταλικαὶ ἀνατυπώσεις, ὧν 37 ἐν Μιλάνῳ, 20 ἐν Παρισίοις, 18 ἐν Φλωρεντίᾳ, 14 ἐν Νεαπόλει, 7 ἐν Λουγάνῳ, 6 ἐν Τουρίνῳ, 3 ἐν Μαδρίτῃ, 2 ἐν Λειψίᾳ, 2 ἐν Μελίτῃ, καὶ ἀνὰ μία ἐν Λιθόρνῳ, Ῥώμῃ, Πλακεντίᾳ, Πεζάρῳ, Βιέννῃ, Μακεράτῳ, Βρυξέλλαις, Λονδίῳ καὶ Ὁρόῃ. Με-

νου ἀντήχησεν εἰς τὴν κοιλάδα καὶ ἀπέσπασε τοὺς καθεύδοντας ἀπὸ τοῦ ὕπνου τῶν. Τὸ στρατιωτικὸν πνεῦμα τοῦ Φρόνδσβεργ καὶ ἡ αὐστηρὰ αὐτοῦ πειθαρχία ἐφαίνοντο βασιλεύουσαι εἰσέτι μεταξὺ αὐτῶν, διότι εἰς μίαν στιγμὴν συνηθροίσθησαν εἰς τρεῖς κύκλους συγκεκλιμένους ἑκαστον ἐκ τεσσάρων μοιρῶν. Εἰς ὀφθαλμὸν ἡσκημένον, εἰς τὰς ταχεῖας καὶ μεμετρημένας κινήσεις, τὴν ὠραίαν στάσιν καὶ τὸ ὁμοιόμορφον τῆς στολῆς τῶν σημερινῶν στρατῶν, ἡ θέα αὐτῶν ἤθελε φανῆ παρὰδοξος καὶ γελοία μάλιστα. Οἱ μισθοφόροι ἐνεδύνοντο ὅπως ἤθελεν ἕκαστος, μόνος δὲ ὁ συρμὸς τῆς ἐποχῆς ἐκείνης εἶχε καταστήσει τὸ σχῆμα τῶν ἐνδυμάτων ὁμοιόμορφον ὅπως οὖν. Ἐφερον συνήθως στενὰ δερμάτινα ἐσωκάρδια μετὰ χειριδίων ἐκ χονδρῶ ἐριούχου. Οἱ μῆροί των ἐκαλύπτοντο ὑπὸ πλατειῶν ἀναξυρίδων δεδεμένων εἰς τὸ γόνυ. Αἱ κνήμαί των περιετυλίσσοντο ὑπὸ χονδρῶν περικνημίδων ζωηρῶς κεχρωματισμένων, οἱ δὲ

πόδες των ἐνεκλείοντο εἰς χονδρὰ καὶ ἄχροα σανδάλια. Πῖλος ἢ σκούφος δερμάτινος ἢ ἐξ ἐριούχου ἢ κρήνος λαφυραγωγῆθεν ἢ ἀγορασθέν, ἐκάλυπτον τὰ τραχέα πρόσωπα τῶν ἀνδρῶν τούτων, οἵτινες ἀπὸ δέκα ἐτῶν ὑπηρετοῦν εἰς ὅλους τοὺς στρατοὺς καὶ τὰς χώρας τῆς Εὐρώπης.

Ὁ ὀπλισμὸς των συνίστατο εἰς μικρὸν ἐγχειρίδιον καὶ μίαν λόγχην· μέρος δ' ἐξ αὐτῶν ἦσαν ὀπλισμένοι καὶ διὰ πυροβόλων μετὰ θρυαλλίδος. Ἰσταντο ἔχοντες ἀνοικτὰς τὰς κνήμας ὁ εἰς παραπλεύρως τοῦ ἄλλου, ὡς ὄχυρον χαράκωμα, τὸ δὲ στρατιωτικὸν πνεῦμα τοῦ Γεωργίου ἡ-χαριστήθη ἐκ τῆς θέας τῶν ἐμπειροπολέμων τούτων ἀνδρῶν, οἵτινες ἐφαίνοντο καλῶς ἐννοοῦντες ὅτι μόνον οὐδὲν ἠδύναντο, ἀλλ' ὅτι συνηθροισμένοι εἰς σώματα ἠδύναντο νὰ ὦσι φοβεροὶ καὶ εἰς πολυαριθμότερον ἐχθρικὸν στρατόν. Οἱ ἀρχηγοὶ εἶχον διατηρήσει καλῶς ἐν τῇ μνήμῃ των τὴν τακτικὴν καὶ τὰ παραγγέλματα τοῦ

ἀρχαίου ἀρχηγοῦ των. Προῦχώρησαν λοιπὸν μετὰ τοῦ νεανίου εἰς τινὰ τῶν κύκλων καὶ ἡ ἰσχυρὰ καὶ ἡχηρὰ φωνὴ τοῦ Ὑψηλοῦ Πέτρου διέταξε: Προσοχή! Μεταβολή!

— Οἱ στρατιῶται ἐστράφησαν ἀμέσως πρὸς τὸ ἐνδον τοῦ κύκλου καὶ ἤκουσαν τοὺς λόγους τῶν ἀρχηγῶν των, οἵτινες ἐξέθεσαν αὐτοῖς τὰς προτάσεις τοῦ δουκὸς τῆς Βυρτεμβέργης. Ψιθυρισμὸς χαρᾶς ἐμαρτύρησεν ὅτι ἦσαν ἡύχαριστημένοι ἐκ τῶν προταθέντων ὄρων καὶ πρόθυμοι νὰ ὑπηρετήσωσι τὸν Οὐλρίχον τῆς Βυρτεμβέργης μετὰ τοιοῦτου ζήλου, μεθ' ὅσου εἶχον πολεμήσει αὐτόν. Οἱ ἀρχηγοὶ διέταξαν τὴν ἐκτέλεσιν γυμνασίων τινῶν, ὁ δὲ Γεώργιος ἐθαύμασε τὴν ἐπιτηδειότητα τῶν μισθοφόρων καὶ ἐπέισθη σταθερῶς ὅτι ἡ τέχνη τοῦ πολέμου δυσκόλως ἠδύναντο νὰ ἀναπτυχθῇ περισσότερον. Ἠπατάτο! Ἀλλ' ἡ πλάνη του εἶνε ἐπίσης συγγνωστὴ ὡς καὶ ἡ τῶν πᾶππων μας, οἵτινες ἐπίστευον ὅτι οἱ ἥρωες τοῦ

ταφράσεις δὲ τοῦ αὐτοῦ μυθιστορήματος ἐξεδόθησαν 19 Γαλλικάι, 17 Γερμανικάι, 10 Ἀγγλικάι, 3 Ἰσπανικάι καὶ ἀνὰ μία Ῥωσικὴ, Ἑλληνικὴ, Σουηδική, Ὀλλανδική, Οὐγγρική, Ἀρμενικὴ καὶ Τουρκικὴ.

Τοῦ γνωστοῦ δὲ διδακτικοῦ μυθιστορήματος τοῦ Φενελώνος «*Αἱ τύχαι τοῦ Τηλεμάχου*» ἐγένοντο Γαλλιστὶ ἀπὸ τοῦ 1700 μέχρι τοῦ 1830 ἑκατὸν εἰκοσιν ἐκδόσεις, ἀπὸ τοῦ 1840 δὲ ἄχρι τοῦδε ἐκτυπούνται κατ' ἔτος ἐν Γαλλίᾳ καὶ Βελγίῳ πλέον ἢ δεκαεξήκοντα ἀντίτυπα. Καὶ ὁμῶς τοῦ συγγραμματος τούτου μεταφρασθέντος Ἑλληνιστὶ καὶ τυπωθέντος πρῶτον μὲν ἐν Βούδα τῷ 1801, καὶ εἶτα ἐν Βενετίᾳ τῷ 1830, καὶ ἐν Ἀθήναις τῷ 1862, 1870 καὶ 1883, ἀγνωστὸν ἀνέν διαστήματι ὀδοῦντα καὶ πλέον ἐτῶν ἐξωδεύθησαν πενταεξήκοντα ἀντίτυπα, διότι ἡ ἐν Ἀθήναις τῷ 1862 ἐκδοσις ἐγένετο εἰς 750 ἀντίτυπα, ἐξ ὧν παρὰ τῷ ἐκδότῃ ὑπῆρχον ἑπταπλῆτα ἀρκετὰ ἀντίτυπα τῷ 1870!!!

Ἐκ τῶν νεωτέρων συγγραμμάτων γνωρίζομεν μεγίστην κατανάλωσιν εἰς τὰ τοῦ Β. Οὐγώ, παραλείποντες τὰς Γαλλικὰς ἐκδόσεις τῶν «*Ἀθλίων*», ὧν τὸ ἀριθμὸν δὲν δύναται τις νὰ ὑπολογίσῃ καὶ ἐξ ὧν Ἀγγλος τις Οὐγολάτρης ἐγένισεν ὀλοκλήρους βιβλιοθήκας, περιοριζόμεθα ν' ἀναφέρωμεν τὰ ὀλίγα ταῦτα περὶ ἐτέρου μυθιστορήματος τοῦ Οὐγώ «*Τὰ Ἐνερήκοντα τρία*» περὶ τούτου γνωρίζω ὅτι καθ' ἡμέραν ἐδημοσιεύετο ἐν Παρισίοις τὸ Γαλλικὸν κείμενον, ἐξεδίδοντο ἐν Λονδίῳ μὲν δύο Ἀγγλικάι μεταφράσεις, ἐν Βερολίῳ Γερμανικὴ, μετὰ μῆνας δὲ δύο εἶχε δημοσιευθῇ Ἀγγλιστὶ μὲν ἐν Νέῳ Ὑόρκῃ,

¹ Ἑλληνιστὶ μεταφρασθὲν ὑπὸ τῶν κ. Μ. Ρενιέρη, Π. Χαλκιοπούλου καὶ Ε. Α. Σίμου, ἐτυπώθη ἐν Ἀθήναις τῷ 1856 εἰς 490—500 ἀντίτυπα, κατὰ πληροφάνειαν τοῦ μακαρίτου Λεονάρδου Χαλκοκονδύλη τυπογράφου ἐργασθέντος εἰς τὴν ἐκτύπωσιν αὐτοῦ.

Ῥωσιστὶ ἐν Πετροπόλει, Ἰταλιστὶ ἐν Μιλάνῳ, Οὐγγριστὶ ἐν Πράγῃ καὶ Πολωνιστὶ ἐν Βαρσοβίᾳ. Ἐντὸς δ' ἐνὸς ἔτους εἶχεν ἐκδοθῇ Ἰσπανιστὶ, Πορτογαλιστὶ, Ἑλληνιστὶ, Τουρκιστὶ, Ἀγγλιστὶ εἰς ἑκοσιν ἐκδόσεις εἰς διαφόρους πόλεις τῶν Ὁμοσπόνδων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς καὶ Ἰταλιστὶ τοῦλάχιστον εἰς δέκα διαφόρους Ἰταλικὰς πόλεις.

Ἡ πρώτη Γαλλικὴ ἐκδοσις ἐγένετο εἰς τεσσαράκοντάκις χίλια ἀντίτυπα καταναλωθέντα εἰς τέσσαρας ἡμέρας, μεθ' ἧς ἤρξατο ἡ δευτέρα. Πέντε δὲ μῆνας ἀπὸ τῆς ἐκδόσεώς του εἶχε δημοσιευθῇ ἐν Παρισίοις μόνον ὑπὸ τοῦ ἀρχικοῦ ἐκδότου δις καὶ εἰκοσάκις. Κατὰ τὴν δεκαετίαν δέ, ἥτις παρῆλθεν ἀπὸ τῆς ἐκδόσεώς του, δὲν δυνάμεθα νὰ νὰ ὑπολογίσωμεν ποσάκις. Ἐγὼ αὐτὸς εἶδον ἐκδοσιν τῶν Βρυξελλῶν Γαλλιστὶ, φέρουσαν ἐπὶ κεφαλίδος «*Ἐκδοσις δεκάτη ἐβδόμη 1882*». Καὶ μ' ὅλα ταῦτα ἡ ἐν Κωνσταντινουπόλει τῷ 1876 γενομένη Ἑλληνικὴ μετάφρασις ἂν καὶ τυπωθεῖσιν εἰς δις χίλια μόνον ἀντίτυπα δὲν ἐξηντήθη ἔτι, διότι ἐν ἐνὶ μόνῳ βιβλιοπωλείῳ τῆς Ἑλλάδος γνωρίζω ἀποκείμενα ἤδη ἀντίτυπα πλέον ἢ διακόσια.

Ἀνέγνωνα πρό τινας ἐν ταῖς ἐφημερίσιν ὅτι ὁ πρῶτος τόμος τῶν «*Ἱστορικῶν ἀπομνημονευμάτων*» τοῦ στρατηγοῦ Γραντ ἐτυπώθη εἰς 32⁵ χιλιάδας ἀντιτύπων, ὁ δὲ ἐκδότης Βέστερ ἐπλήρωσεν εἰς τὴν χήραν τοῦ στρατηγοῦ ἐν ἑκατομμύριον φράγκων μερίδιον τῶν κερδῶν τοῦ εἰρημένου τόμου, ἀγνώστου ὅπως εἰσέτι τοῦ κέρδους τῶν ἄλλων τόμων.

Σὰς εἶπον ἐν ἀρχῇ τῆς παρούσης ἐπιστολῆς μου ὅτι λόγος τῆς μυθώδους ταύτης καταναλώσεως τῶν βιβλίων δὲν εἶναι μόνον ὁ μέγας πληθυσμὸς τῶν χωρῶν ἐκείνων, ἀλλὰ καὶ ἄλλοι πολλοί.

Σὰς ἔγραψα τὴν παρούσαν ἐν σπουδῇ, διότι μοι ἐδώσατε ἐλάχιστην προθεσίαν, ἀγνοῶ δὲ κατὰ πόσον τὰ γεγραμμένα ὑπ'

ἐμοῦ θὰ πληρώσωσι τὴν περιεργίαν τοῦ ἐρωτήσαντος ὑμῶς φίλου.

Δέξασθε τὴν διαβεβαίωσιν τῆς πρὸς ὑμᾶς ὑπολήψεως.

Ἐν Ἐρμουπόλει τῇ 6 Μαΐου 1886.

Α. Κ. Χ.

Σ. Ἑβδομάδος. Εἴμεθα βέβαιοι ὅτι ὁ διαβιβάζας ἡμῖν τὴν ἐρώτησιν θὰ εὐχαριστήσῃ ἐκ τῆς ἐκτεταμένης ἀπαντήσεως τοῦ ἐν Σύρῳ Ἐρημίτου, τοῦ φίλου κ. Α. Κ. Χούμη, τὸν ὁποῖον ἡ «*Ἑβδομάς*» παρακαλεῖ νὰ μᾶς γράψῃ καὶ τοὺς λόγους, δι' οὓς, κατ' αὐτόν, δὲν γίνεται μεγάλη κατανάλωσις βιβλίων Ἑλληνικῶν. Ἐπίσης δὲ παρακαλοῦμεν τὸν αὐτὸν φίλον νὰ μᾶς γράψῃ πᾶν ἀφορῶν εἰς βιβλία καὶ ἐκδόσεις, ἀτίνα βεβαίως θὰ εἴνε ἀπόρροια μακρᾶς πείρας καὶ ὀρθῆς κρίσεως.

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΑ

(Συνέχεια καὶ τέλος ἴδε σελ. 275)

Ἀφ' οὗ ἐπεσκοπήσαμεν ἤδη τὴν ἐσωτερικὴν κατασκευὴν τοῦ ἔργου τοῦ κ. Α. Κουτσοβέλη, δεῦτε ἴδωμεν νῦν τὴν ἐξωτερικὴν αὐτοῦ μορφήν. Ὅπως ἀρχιτεκτονικοῦ οὕτω καὶ συγγραφικοῦ ἔργου τὴν ἐσωτερικὴν ἀταξίαν καὶ ἀρρυθμίαν δύναται νὰ καλύπτῃ γλαφυρὰ καὶ ἀμεμπτος ἐξωτερικὴ διασκευή. Ἐξωτερικῶς δὲν φαίνεται ὡς ἐξ ἐνὸς χωνεύματος ἀνδριάς, ἀλλὰ μᾶλλον ὡς ἀκανονίστως συγκεκολλημένον ψηφιδωτόν. Ἐν τῇ εἰσαγωγῇ (ἐκ σελ. 10 ἀπαρτιζομένη) ἀναλαμβάνει ὁ συγγραφεὺς νὰ διδάξῃ ὅτι ὁ Πλάτων οἰκοδομεῖ τὴν πολιτείαν αὐτοῦ κατ' ἀναλογίαν πρὸς τὰς κατ' αὐτὸν τρεῖς ψυχικὰς δυνάμεις, τὸ λογιστικόν, τὸ θυμοειδὲς καὶ τὸ ἐπιθυμητικόν, παραδεχόμενος τρεῖς τάξεις ἀρχόντων, τοὺς ἀρχοντας, τοὺς φυλάκας καὶ τὸ χρηματιστικόν, ἥτοι τοὺς δημιουργοὺς ὅτι ἐκάστη τάξις προσιδιάζει καὶ μία ἀρετή, ἡ σοφία τοῖς ἀρχουσιν, ἡ ἀνδρεία τοῖς φύλαξι καὶ τῷ χρηματιστικῷ ἡ σωφροσύνη.

Φρειδερίκου ἦτο ἀδύνατον νὰ ὑπερτερηθῶσι καὶ οἱ ὅποιοι δὲν ὑπώπτευον ὅτι οἱ ἔγγονοί των θὰ ἔσκωπον αὐτοὺς ἀσπλάγχχνως ἡμέραν τινά. Καὶ δὲν θὰ ἔλθῃ ἀρά γε ἄλλη τις ἐπίσης ἐποχή, καθ' ἣν θὰ μειδιῶσιν, ἀναλογιζόμενοι τοὺς σημερινούς καίρους; Βεβαίως κατὰ τὸ 1519 δὲν ὑπῆρχον μετὰ τῶν μισθοφόρων καὶ τῶν ἀρχηγῶν αὐτῶν σώματα τόσο ἀνεπτυγμένα, ὅσον σήμερον· ἀλλ' αἱ ἀρειμάνιοι ἐκεῖναι μορφὴ ἡδύνατο νὰ ἐφοδιάσωσι μὲ πώγωνας ὀλόκληρον σημερινόν στρατόν.

Μετὰ μίαν ὥραν περίπου οἱ πρόσκοποι ἀνήγγειλαν ὅτι ἔβλεπον ὅπλα λάμποντα ἐν τῇ κοιλάδι πρὸς τὸ μέρος τῆς Χαϊμασίᾳ καὶ ὅτι προσηλοῦντες τὸ οὖς κατὰ γῆς ἡδύνατο ν' ἀκούωσιν εὐδιακρίτως τοὺς βηματισμοὺς πολλῶν ἵππων.

— Εἶνε ὁ δούξ, ἀνέκραζεν ὁ Γεώργιος· φέρετέ μοι τὸν ἵππον μου. Θὰ ὑπάρχω πρὸς προὔπαντησίν του.

Ὁ νεανίας ἀνεχώρησε κληπατικῶς διὰ μέσου τῆς κοιλάδος, οἱ δὲ ἀρχηγοὶ καὶ

συστρατιῶταί των ἠκολούθησαν αὐτὸν διὰ τῶν ὄφθαλμῶν, θαυμάζοντες τὴν δύναμιν καὶ τὴν ἐπιτηδεϊότητα, μεθ' ἧς παρὰ τὸν βαρὺν ὅπλισμόν του ἐτινάχθη ἐπὶ τοῦ ἵππου, ὡς καὶ τὸν τρόπον, καθ' ὃν ἐκράτειτο ἐπὶ τοῦ ἵππου καὶ τὴν καλὴν στάσιν του, ἐφ' ὅσον ἡδύνατο νὰ βλέπωσιν αὐτόν. Μετ' οὐ πολὺ ἡ περικεφαλαία του ἐξηφανίσθη μετὰ τῶν πυροβόλων καὶ τῶν λογχῶν, αἵτινες παρετηροῦντο εἰς τὸ βάθος τῆς κοιλάδος. Ὁ στρατὸς προσήγγιζεν, εἶδον λάμποντα τὰ κράνη, ἔπειτα οἱ ἵπποι ἐγένοντο ὁρατοὶ μέχρι τοῦ στήθους καὶ ἐπὶ τέλους ἐπεφάνησαν ὀλόκληροι ἐπὶ μικροῦ ὑψώματος καὶ ἡδυνήθησαν νὰ διακρίνωσιν ὅλον τὸ στράτευμα. Ὁ μουσικὸς τοῦ Χάρδτ παρετήρει μακρὰν διὰ βλέμματός ἀκτινοβολοῦντος. Τὸ στήθός του ὑψῶτο καὶ ἐταπεινῶτο, ἐφάνετο δὲ ὅτι ἡ χαρὰ διέκοπτε τὴν ἀναπνοήν του. Χωρὶς νὰ εἴπῃ τι ἔλαβε τὴν χεῖρα τοῦ ἀρχηγοῦ καὶ ἔδειξεν αὐτῷ τοὺς ἵππους.

— Ποῖος εἶνε ὁ δούξ; ἠρώτησεν οὗτος, Εἶνε ὁ ἔχων τὸν φαῖόν ἵππον;

— Ὅχι, ἐκεῖνος εἶνε ὁ εὐγενὴς κύριος Χέβεν. Βλέπετε τὴν σημαίαν τῆς Βυρτεμβέργης; Πῶς; δὲν μὲ ἀπατᾷ ἡ ὁρασίς μου; Ὡ! ὁ ἱππότης Στουρμφέδερ τὴν κρατεῖ!

— Εἶνε μεγάλη τιμὴ τοῦτο! Μόλις εἶνε εἰκοσάετης καὶ τῷ ἐπιτρέπεται νὰ κρατῇ τὴν σημαίαν. Ἐν Γαλλίᾳ ὁ στρατάρχης μόνον, ὁ πρῶτος μετὰ τὸν βασιλέα ἔχει τὸ δικαίωμα τοῦτο. Ἐκεῖ ὀνομάζουσιν αὐτὴν φοινικίδα, εἶνε δὲ ὀλόκληρος χρυσοῦ. Ἀλλὰ ποῖος εἶνε ὁ δούξ Οὐλρῆχος;

— Βλέπετε τὸν ἵππὸν ἐκεῖνον μὲ τὸν πράσινον μανδύαν καὶ μὲ πτερὰ μέλανα καὶ ἐρυθρὰ εἰς τὸ κράνος του; Εἶνε πλησίον τῆς σημαίας καὶ ὁμιλεῖ πρὸς τὸν εὐπατρίδην· ἵππευε μέλανα ἵππον καὶ μᾶς δεικνύει διὰ τοῦ δακτύλου. Ἴδετε αὐτὸς εἶνε ὁ δούξ. Ἡ ἴλη τῶν ἱππέων ἠρίθμει τεσσαράκοντα περίπου ἵππους.

αὐτὸς ἐνόησε ὡς καθολικὴ ἀρετὴ ἡ δικαιοσύνη. Ὅτι σκοπὸς τῆς πολιτείας τοῦ Πλάτωνος εἶνε ἡ τοῦ ὅλου εὐδαιμονία (ἀλλὰ καὶ ἡ δικαιοσύνη τῆς ἀρετῆς συγχρόνως), ὅτι τὴν πολιτείαν θεωρεῖ ὡς παιδαγωγεῖον, οὐ διδάσκαλον γίνονται οἱ φιλοσόφου φύσιν ἔχοντες, ὅτι οὗτοι σπουδάζουσι περὶ τὴν κατάληψιν τῆς ἰδέας τοῦ ἀγαθοῦ, ἥτις εἶνε ἡ τὸ πᾶν δημιουργοῦσα δύναμις. Τὴν ἔκθεσιν τῶν σχεστικῶν τούτων γνωμῶν ποιεῖται ὁ συγγραφεὺς οὐχὶ τόσον σαφῶς, ταρασσεί δι' ἀντιφατικῶν ἰσχυρισμῶν, διακόπτει ἐνιαχοῦ καὶ παραμυγνύει ξένα τῇ διηγήσει στοιχεῖα, ὥστε καθίστησιν αὐτὴν κοπιώδη καὶ δυσνόητον. Τοῦτο δὲ φερούμεν τοσοῦτ' ἄλλοι ψεκτόν, καθ' ὅσον ὁ συγγραφεὺς δὲν πραγματεύεται αὐτὰ ζητήματα τῆς πολιτείας τοῦ Πλάτωνος, ἀτινα εἶνε προωρισμένα διὰ τοῦ εἰδικοῦ περὶ τὰ τοιαῦτα ἢ τοὺς ἄλλους παιδεύουσιν ἔχοντας, ἀλλὰ προσπαθεῖ ἄλλοι νὰ δώσῃ ἐν ὀλίγαις κυρίαις ἰμαῖς εἰκόνα τινὰ τῆς τοῦ Πλάτωνος πολιτείας χάριν τῶν πολλῶν. Ἐνταῦθα τοῦ λόγου γενόμενοι νομίζοντες εὐκαιρὸν νὰ παρατηρήσωμεν προσπαθόντες ὅτι καὶ ἡ φράσις τοῦ συγγραφέως ἀρτάνει τοῦ σκοποῦ· διότι οὐ μόνον ὡς χαίριζον πολλὴν μὲν ἔχει τὴν ἀνωμαλίαν διὰ τοὺς φιλολόγους, ἀσαφῆς δὲ κρίνεται τοῖς πολλοῖς, ἀλλὰ καὶ ἡ ἰδέα τοῦ συγγραφέως ν' ἀντιγράφῃ ὡς τὸ πολὺ τὰς φράσεις τοῦ Πλάτωνος οὐδὲν συμβάλλεται εἰς τὴν διὰ τὴν πολιτικῶν γνωμῶν τοῦ ἀθανάτου φιλοσόφου. Μετὰ τὴν εἰσαγωγὴν ἀρχεται ὁ συγγραφεὺς τῆς ἐκθέσεως τῆς τοῦ Πλάτωνος πολιτείας, ἣν ἐπιτέμνει ἐν 26 σελ. Πραγματεύεται δ' αὐτὴν ἐν τέσσαραις κεφαλαίοις, ἀπὸ ἐπιγράφει *I ὁριζήσας πόλιν*. *II τρυφῶσα πόλις* *III φύλακες* *IV ἀρχόντες*. Ὡς βλέπει ὁ ἀναγνώστης ἐν τῷ ἀρχιτεκτονικῷ σχεδίῳ τοῦ συγγραφέως κείνται οἱ φύλακες καὶ οἱ ἀρχόντες ἐκ παρὰλλήλου πρὸς τὴν ὑγιᾶ καὶ τρυφῶσαν

πόλιν, ἥτοι τὸ μέρος πρὸς τὸ ὅλον. Ὅπου δὲ ἡ διαίρεσις εἶνε ὅλως τυχαία καὶ οὐχὶ ὀργανική, ἐκεῖ κατ' ἀνάγκην καὶ ἐν τῇ πραγματείᾳ δὲν ὑπάρχει ἐσωτερικὴ κατὰ λόγον συνάφεια· τὰ κεφάλαια συκολλῶνται μόνον διὰ τῶν ἐν κεφαλίδι λατινικῶν ἀριθμῶν, ἡ τῶν γραμμάτων τοῦ ἑλληνικοῦ ἀλφαβήτου. Τοῦτο συμβαίνει καὶ ἐνταῦθα. Τὸ IV κεφάλαιον φαίνεται ὅλως ἀνεξάρτητον τῶν ἄλλων καὶ περὶ τῆς τρίτης τῶν πολιτῶν τάξεως, τοῦ χρηματιστικοῦ οὐδὲν λέγεται.

Τὰ μέχρι τοῦδε γεγραμμένα δεόν ν' ἀναγνωσθῶσι καὶ ὑπὸ τοῦ κ. Π. Ἀποστολίδου, ὅστις ἐν τῷ φύλλῳ τοῦ Ἀπριλίου τοῦ Περιδικοῦ «ὁ Ἀπόλλων» ἐπαινέτης ἐγένετο τῆς «Μελέτης» τοῦ κ. Κουτσοβέλη. Ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ ἐγκωμίῳ τούτῳ, καίπερ ἐξ ὕψους μακρῷ, οὐδὲν ἄλλο εὐρομεν ἢ ὅτι «ὁ κ. Κουτσοβέλης τυγχάνει ἐγκρατέστατος κλασσικῆς παιδείας, τὸ δὲ ὕψος αὐτοῦ καίτοι συνεπτυγμένον καὶ Ἑλληνικὸν τὴν ὑφὴν, ἀποβαίνει σαφέστατον, ἡ δὲ ἀντίληψις καὶ κατὰ τὰς τῶν ζητημάτων ἐπιστημονικωτάτη, πολλὴν ἐλέγχουσα διακρίνει νου καὶ ἐγκράτειαν κρίσεως». Ἐρωτῶμεν λοιπὸν τὸν ἐνταῦθα τοῦλάχιστον οὐ μόνον πολὺν τοῖς ἐπαινοῖς καὶ ἐπαχθῇ, ἀλλὰ καὶ ἐλεγχόμενον ὅτι ἀνέγνωσε, εἰ ἐγένετο τοῦτο, τὰ ἔργα τοῦ κ. Κουτσοβέλη, ὡς ὁ μικρὸς παῖς τοὺς ἀρχαίζοντας τὴν φωνὴν κανόνος τῆς γραμματικῆς, οὓς μὴ ἐννοῶν θεωρεῖ τι μέγα, ἐὰν δὲ καὶ τι ἐννοήσῃ τότε δὴ χαίρει νομίζων ὅτι τὰ πάντα ἔμαθεν, ἐρωτῶμεν λέγω τοῦ τοῦ δευτέρου ἔργου τοῦ κ. Κουτσοβέλη διεῖδεν τι τοιοῦτον, ὥστε νὰ ὀνομάσῃ αὐτὸν ἐγκρατέστατον κλασσικῆς παιδείας; τί δὲ ἐνόησεν ἐκ τῶν ἀδιαφορῶν καὶ ἀπεκάλυψε τὸ ὕψος σαφέστατον; Ποία ἡ κατὰ τὰς τῶν ζητημάτων, ἥτις κατ' αὐτὸν καὶ ἐπιστημονικωτάτη τυγχάνει; Ὅταν δὲ ταῦτα δὲν ὑπάρχουσιν, ἐλλείπει βεβαίως ἥτε διακρίνει νου καὶ ἡ ἐγκράτεια κρίσεως. Ἐ-

ρωτῶμεν δὲ καὶ τὸν κ. Κουτσοβέλην, εἰ ἀπεδέξατο τοὺς καθ' αὐτοῦ ἐπαινους, ὡς ὑπεύθυνος τυγχάνει ὁ κ. Ἀποστολίδης.

Τελευτώντας ἐκφέρομεν ὡς συμβουλὴν τὴν ἡμετέραν πεποιθήσιν, ὅτι ὁσάκις πρόκειται νὰ παραστήσῃ τις τὸ περιεχόμενον τοιούτων ἔργων, οἷον τοῦ Πλάτωνος ἡ πολιτεία, ἀπὸ αὐτὰ καθ' αὐτὰ πρότυπα κίλλους ὄντα, εὖρον καὶ παμπόλλους θαυμαστάς, ἐξαιρέτως αὐτὰ ἐν ἄλλῃ τύπῳ ἀναπαραστήσαντας, ἢ πρέπει ν' ἀναπλάσῃ ἀμεμπτόν τινα αὐτῶν εἰκόνα, ἢ ἂν μὴ κατορθωτὸν τοῦτο, πολλῷ χρησιμώτερος καθίσταται, ἐὰν αὐτὸ τὸ πρωτότυπον ἀκριβῶς ἀποδώσῃ ἢ τινα τῶν ἐξαιρέτων αὐτοῦ ἐπεξεργασίῳ μεταφράσῃ, ἄλλως τὰ καλὰ καὶ τέλεια αἰσχυρῶς καὶ ἀτελῶς παρίστανται. Εἴθε τὰ εἰρημένα νὰ χρησιμεύσῃ διὰ τὸ δεύτερον τεῦχος, ἐφ' ᾧ καὶ ἐγράφησαν.

Σοὶ δὲ κ. Κουτσοβέλη, λέγω τὸ τοῦ Εὐριπίδου (Ἀπ. ἀγν. δραμ. 29 ἐκδοσίς Wagner).

Ἡ λέγει τοι σιγῆς κρεῖσσον, ἢ σιγὴν ἔχε.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Μ. ΣΑΚΟΡΡΑΦΟΣ

ΑΝΕΚΔΟΤΑ—ΜΥΘΟΙ—ΠΑΡΟΙΜΙΑΙ

ΣΥΛΛΕΓΕΝΤΕΣ

ΥΠΟ

ΦΩΤΙΟΥ ΧΡΥΣΑΝΘΟΠΟΥΛΟΥ (ΦΩΤΑΚΟΥ)

(πρώτου ὑπαπιστοῦ τοῦ Θ. Κολοκοτρώνη)

ΤΟ ΠΡΩΤΟΝ ΗΔΗ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΑ

ΟΒ'

Ἐνας παπῆς Κεφαλλονίτης ἐρώτησε τὸν ἀναγνώστην, ἂν ἦναι Πρόσφορον νὰ λειτουργήσῃ· ὁ ἀναγνώστης ἀπεκρίθη· «ἀνάθεμα τὴν μπουκουριά που βρίσκεται, δέσποτά μου».

ΟΓ'

Ἐνας μωρὸς ἐκάθητο καὶ ἔλεγεν ὅτι

Συνέκειτο ἐξ εὐπατριδῶν μετὰ τῶν ὑπηρετῶν αὐτῶν, οἵτινες εἶχον παρακολουθήσει τὸν δοῦκα ἐν τῇ ἐξορίᾳ του, οἱ ὅποιοι εἰδοποιηθέντες περὶ τῆς ἐπανόδου του εἶχον ἔλθει εἰς τὰ σύνορα ὅπως ἐνωθῶσι μετ' αὐτοῦ. Ὅλοι ἔπνευον καλῶς καὶ καλῶς ἦσαν ὀπλισμένοι. Ὁ Γεώργιος Στουρμυφῆδες ἐκράτει τὴν σημαίαν τῆς Βυρτεμβέργης, παρ' αὐτῷ δὲ εὕρισκετο ὁ δούξ κάθ' ὅπως. Ὅταν τὸ σῶμα τοῦτο ἀπείχε τριακόσια περίπου βήματα ἀπὸ τῶν μισθοφόρων ὁ ὑψηλὸς Πέτρος ὕψωσε τὴν φωνὴν καὶ εἶπε:

— Προσοχή! σεῖς οἱ ἄλλοι. Ὅταν ἡ Ὑψηλότης του πλησιάσῃ καὶ ἐγὼ ἀποκαλυφθῶ, θ' ἀνακράξῃτε: «Ζήτω ὁ Οὐλρίχος!» Θ' ἀνακινήσῃτε τὰς σημαίας εἰς τὸν ἀέρα καὶ τὰ τύμπανα θὰ ἤχησιν εἰς τοὺς ἀγροὺς ὡς μυρίαι βρονταί, ὥσει ἐπρόκειτο περὶ ἐφόδου. Τοιοῦτοτρόπως οἱ ἀνδρεῖοι μισθοφόροι χαιρετίζουσι τὸν ἡγεμόνα.

Ἡ βραχεῖα αὕτη προσφώνησις προῦ-

ξένησε μεγάλην ἐντύπωσιν· τὸ στράτευμα ἐψιθύρισε ἐπαίνους ὑπὲρ τοῦ δοῦκος· ἀνεκίνησαν τὰ δόρατά των, ἐκτύπησαν θορυβωδῶς τὰ πυροβόλα των ἐπὶ τοῦ ἐδάφους· οἱ τυμπανισταὶ ἤρπασαν ζωηρῶς τὰ ραβδίδια των καὶ ὅταν ὁ Γεώργιος Στουρμυφῆδες ὥρμησε φέρων τὴν σημαίαν τῆς Βυρτεμβέργης καὶ ὀπισθεν αὐτοῦ ὑψηλὸς ἐπὶ τοῦ ἐπιπίου μὲ ἥθος μεγαλοπρεπὲς ὅπως κατὰ τὰς ἡμέρας τῆς ἰσχύος του μὲ βλέμμα ὑπερήφανον ὁ δούξ Οὐλρίχος τῆς Βυρτεμβέργης ἐνεφανίσθη, τότε ὁ ὑψηλὸς Πέτρος ἀπεκαλύφθη μετὰ σεβασμοῦ, τὰ τύμπανα ἐκρότησαν ἐν τοῖς ἀγροῖς, αἱ σημαῖαι προσέκλιναν καὶ οἱ μισθοφόροι ἐκραύγαζον ἰσχυρῶς «Ζήτω ὁ Οὐλρίχος!»

Ὁ μουσικὸς τοῦ Χάρδτ ἵστατο σιωπηλὸς περαιτέρω οὐδόπως προσέξας εἰς τοὺς πολεμικοὺς τούτους χαιρετισμούς. Ὅλη ἡ ψυχὴ του ἐφάνετο ἀνελθούσα εἰς τοὺς ὀφθαλμούς του· ἐξάλλος ἐκ χαρᾶς, δὲν ἐβλεπεν ἢ τὸν κύριόν του. Ὁ δούξ ἀνεχαίτις τὸν ἵππον του, παρετήρησε

περίξ αὐτοῦ καὶ νεκρικὴ σιγὴ ἐπεκράτησε παρὰ τοῖς στρατιώταις. Τότε ὁ μουσικὸς ἐξῆλθεν ὀπισθεν τῶν τάξεων των, ἐγονυπέτησε καὶ κρατῶν τὸν ἀναβολέα διὰ ν' ἀφιππεύσῃ εἶπε:

«Ζήτω ἡ Βυρτεμβέργη!»

— Ἀ! εἰσαὶ σύ, Ἰωάννη, σύντροφε τῆς δυστυχίας μου, ὅστις μὲ χαιρετᾷς πρῶτος ἐν Βυρτεμβέργῃ; Περιέμενον ἐνταῦθα τοὺς εὐγενεῖς μου, τὸν καγκελλάριον καὶ τοὺς συμβούλους μου ὅπως μὲ χαιρετήσωσι κατὰ τὰ πρῶτά μου βήματα ἐν Βυρτεμβέργῃ. Ποῦ εἶνε οἱ σκύλοι; Ποῦ εἶνε τὰ κράτη τῆς χώρας μου; Δὲν θέλουσι νὰ μὲ δεχθῶσιν εἰς τὴν πατρίδα μου; Δὲν ὑπάρχει κανεὶς ἄλλος ἐκτὸς τοῦ χωρικοῦ νὰ βαστάσῃ τὸν ἀναβολέα μου;

Οἱ σύντροφοί του ἐκπεπληγμένοι συνηθροίσθησαν περίξ τοῦ δοῦκος ἀκούοντες τοὺς λόγους τούτους. Δὲν ἐγνώριζον ἐὰν ἀστειευόμενος ἢ μετὰ πικρᾶς σοβαρότητος ὠμίλει τοιοῦτοτρόπως περὶ τῆς δυστυχίας του. Τὸ στόμα του ἐφάνετο μει-

δὲν ἔχει τύχην, καὶ τοῦτο ἐξηκολούθει ἐπὶ πολλὰ χρόνια. Τέλος μίαν φορὰν ἐπαρουσιάσθη ἡ Τύχη του καὶ τοῦ εἶπεν· «ἔλα νὰ σοῦ δείξω τὴν τύχην σου». Τὴν ἠκολούθησε καὶ τὸν ἐπῆγεν εἰς ἓνα μέρος ὅπου ἦσαν πολλαὶ βρύσαις, καὶ καθέ μία ἐβγαζε νερόν καθὼς ἦτον ἡ τύχη τοῦ καθ' ἑνὸς· πολλὰ ὀλίγον, καὶ μερικαὶς ἔσταζον, στάλαν τὴν στάλαν, ἡ μίαν στάλαν τὴν ὥραν, ἡ τὴν ἡμέραν ἡ καὶ τὸν χρόνον. Ἡ Τύχη τοῦ εἰδείξε τότε μίαν βρύσιν, ὅπου ἐφαίνετο ὅτι εἶναι ὑγρὸν τὸ μέρος. Ἀρχίσε λοιπὸν μὲ ἓνα καρφὶ καὶ τὴν ἀνοίξεν ὀλίγον καὶ ἔτρεχεν· ἀλλὰ δὲν εὐχαριστήθη εἰς τοῦτο, ἤθελε νὰ τὴν ἀνοίξῃ περισσότερο, ἀλλ' ἐκόπη τὸ καρφὶ καὶ ἡ βρύσις ἐβούλωσε διὰ πάντα.

ΟΔ'

Ἐνας ἄνθρωπος ἐκάθητο εἰς μίαν γωνίαν τῆς ἀγορᾶς καὶ ἔλεγεν, ὅτι ἔχει γνῶσιν, ἀλλὰ δὲν ἔχει χρήματα καὶ ἐβλασφημοῦσε. Πολλοὶ δὲ τῶν διαδαινόντων τοῦ ἐδίδον ὅ,τι ἤθελεν ἕκαστος. Μίαν τῶν ἡμερῶν ἐπερνοῦσεν ὁ βασιλεὺς τοῦ τόπου (ἦτο τουρκικὸν ἔθνος), καὶ ἐπειδὴ οἱ βάρβαροι βασιλεῖς ἐβγαίνουν ἀγνώριστοι καὶ κάμνουν τὸν ἀγορανόμον, καὶ ἂν πιάσουν κανένα μπακάλην, ἢ ἄλλον καὶ πουλεῖ ζῖζικα, τὸν κρεμᾶνε διὰ σωφρονισμὸν τῶν ἄλλων, ἤκουσεν αὐτὸν λέγοντα, ὅτι γνῶσιν ἔχει, ἀλλὰ δὲν ἔχει χρήματα. Τοῦτο ἐφάνη παραξένον εἰς τὸν βασιλέα, ὅστις ἐνόμισεν ὅτι ἦτον ἀγύρτης. Ἀμα ἐπέστρεψεν εἰς τὸ παλάτι του, εἶπε καὶ τοῦ ἔστειλαν ἓνα καπὸν ψητὸν γεμισμένον φλωριᾷ. Ἀποῦ δὲ τὸ ἔλαβε καὶ τὸ εἶδε καλοψημένον, εἶπε καθ' ἑαυτὸν, ὅτι ἐγὼ εἶμαι πτωχός, διὰ τί νὰ τὸ φάγω; Ἀς τὸ δώσω τοῦ γείτονά μου, ὁ ὁποῖος πουλάει παξιμαδί διὰ νὰ μοῦ δίδῃ νὰ τρώγω, καὶ τὸ ἔδωκεν. Ὁ δὲ παξιμαδᾶς ἀνοίξας τὸ καπὸν καὶ εὗρον τὰ φλωριὰ μέσα, εἶπεν εἰς τὸν ἄνθρωπον, ὁπόταν σοῦ στέλνουν τοιοῦτον ψητὸν νὰ μοῦ τὸ δίδῃς, καὶ νὰ πέρνης παξιμαδί νὰ τρώγῃς ὅσον

θέλεις. Μετὰ παρέλευσιν πολλῶν ἡμερῶν, ὁ βασιλεὺς ἐξαναπέρασεν ἀπὸ τὴν ἀγορὰν, καὶ ἤκουσε πάλιν τὸν ἄνθρωπον λέγοντα τὰ ἴδια καθὼς καὶ πρῶτα. Ἡ περιέργειά του ἠῤῥησε περισσότερο, καὶ διέταξε καὶ τοῦ ἔστειλαν μίαν χήναν ψητὴν παραγεμισμένην ὡσάυτως μὲ φλωριᾷ. Ὁ δὲ ἄνθρωπος καθὼς τὴν ἔλαβεν ἀμέσως ἐνθυμήθη τοῦ γείτονά του τοὺς λόγους, ὅστις τοῦ εἶπε νὰ τοῦ δίδῃ τὰ ψητὰ, καὶ νὰ παίρῃ παξιμαδί· ἔδωσε τὴν χήναν καὶ ἐπῆρε παξιμαδί κάμποσα σακκὰ καὶ καὶ πάλιν κατὰ τὴν συνήθειαν ἀρχίσε νὰ φωνάζῃ γνῶσιν ἔχει καὶ δὲν ἔχει τύχην. Τότε ὁ βασιλεὺς ἐβιάσθη νὰ τὸν καλέσῃ καὶ νὰ τὸν ἐρωτήσῃ ἂν ἔλαβε τὰ σταλέντα ψητὰ. Ἀποῦ δὲ ἐβεβαιώθη ὅσα ἔγειναν, τὸν ἐπῆρε καὶ τὸν ἐπῆγεν εἰς τὸ μπαζιτάνι ὅπου εἶναι τὰ ἐργαστήρια πολλὰ καὶ πουλοῦν τὰ διαμαντικὰ ἀπὸ τὸ ἓνα μέρος καὶ ἀπὸ τὸ ἄλλο, καὶ τοῦ εἶπε· «πᾶρε μίαν πέτρα καὶ πέταξέ την ὅσον δυνήθῃς μακρύτερα καὶ νὰ σοῦ χαρίσω τὰ ἐργαστήρια ὅπου θὰ πέσῃ ἡ πέτρα ἀπὸ τὸ ἓνα μέρος καὶ ἀπὸ τὸ ἄλλο». Ὁ ἄνθρωπος ἐπῆρε μίαν πέτραν, ἐμάζωξεν ὅλην του τὴν δύναμιν διὰ νὰ πετάξῃ τὴν πέτραν, ἀλλ' ἡ πέτρα ἀντὶ νὰ πάρῃ ἐμπρός, ἐκτύπησεν εἰς μίαν κολόνα καὶ ἐγύρισε πίσω. Τοῦτο πλεον ἰδὼν ὁ βασιλεὺς, εἶπεν· ὅτι ἀποῦ ὁ Θεὸς τὸν ἐκατηράσθη, οὔτε ἐγὼ δὲν ἡμπορῶ νὰ βελτιώσω τὴν τύχην του.

ΟΕ'

Ἐνα παιδί ἔλεγε καθ' ἑαυτό· νὰ εἶχα τύχην, νὰ εἶχα χρήματα, νὰ ἀγοράσω ἓνα πουρὶ νὰ τὰ βάλω μέσα.

ΟΣ'

Ἐνας κακοροϊζικὸς χωρικός ἐπήγαιεν εἰς τοῦ πεθεροῦ του τὸ σπίτι νὰ βλέπῃ τὴν ἀρραβωνιαστικὴν του. Οἱ συγγενεῖς του τὸν ὠρμήνευσαν νὰ μὴν λέγῃ ὅ,τι φθάσει, ἀλλὰ νὰ λέγῃ λόγια φρόνιμα καὶ στοργυλὰ. Ὅταν λοιπὸν ἐκάθησεν εἰς τὸ τραπέζι, ἤρχισε νὰ λέγῃ τὰ στοργυλὰ π.χ.

ἄλωνι, φεγγάρι (πανσέληνον), κουλοῦρι, ψωμί (ἄκοπον), λιθάρι τοῦ ἀλευρομύλου, μπάλα τοῦ κανονίου. Πρὸς τοῦτοις ἡ μητέρα τοῦ τοῦ εἶπε νὰ τρώγῃ μὲ τὰ δύο δάκτυλα τῆς χειρὸς του, διότι τότε δὲν εἶχον περούνια. Αὐτὸς ἔβανε τὸ ἓνα δάκτυλον τῆς μιᾶς χειρὸς καὶ τὸ ἄλλο τῆς ἄλλης καὶ ἔπιανε τὸ φαγητόν.

ΟΖ'

Οἱ χωρικοὶ ὅταν πάθουν κανένα ἀνέλπιστον, λέγουν· «Ὁ Θεὸς νὰ σὲ φυλάξῃ ἀπὸ φόβου φεῖδι, πεθαμένον ἄνθρωπον, ἄδειαν πιστόλαν καὶ ἀδύνατον Κυβέρνησιν.

ΟΘ'

Εἰς τοῦ Κολοκοτρώνη τὸ στρατόπεδον καὶ ἰδίως εἰς τὴν σκηνὴν του ὁ νεροκοβαλητής δὲν εἶχε φέρει νερόν. Ὁ γραμματικὸς τοῦ εἶπεν εἰς τὸν νεροκουβά· τὴν νὰ φέρῃ νερόν, καὶ αὐτὸς ἀπεκρί· τὸ πίνουν καὶ δὲν φέρνει· λοιπὸν, εἶπε γραμματικὸς, τότε μὴ φέρνεις.

Π'

Ἐνας Χίτος εἶπε τῆς γυναικὸς τῆς «Μαρούκο! δόσε ψωμί τῶν παιδιῶν φᾶνε, ἀπεκρίθη· «δὲν εἶνε, λοιπὸν σὺν εἶνε, φθάνει τους».

ΠΑ'

Ἐνας χωρικός εἶπεν εἰς ἄλλους, οἱ ποῦτοι ἐστέκοντο πλησίον του· «φύγετε ἀπ' ἐμπρός μου, μὴν σᾶς κουτρήσῃ τὸ βέτιδι». Οἱ χωρικοὶ ἀπεκρίθησαν, ποῦ εἶνε· ὁ χωρικός εἶπεν· ἰδοὺ τὸ σχοινὶ κρατῶ.

ΠΒ'

Οἱ Τούρκοι ἔχουσι περὶ τῶν Ἑβραίων θρησκευτικὴν πρόληψιν, διὰ τοῦτο ἐδέχοντό ποτε νὰ συναντήσων Ἑβραῖον καὶ νὰ τὸν κάμουν Τούρκον, ἂν πρῶτον δὲν ἐγίνετο χριστιανός. Ἐλεγον δὲ, ὅτι τὸ γουρούνι πρόβατον δὲν γίνεταί. Ἐπίσης δὲν ἐστερέωναν τζαμί, ἂν πρῶτον δὲν ἦτον ἐκκλησία.

διῶν, ἀλλὰ τὸ βλέμμα του ἔλαμπεν ἐξ ὀργῆς καὶ ἡ φωνὴ του ἦτο αὐστηρὰ καὶ ἐπιβλητικὴ. Παρετήρησαν ἀλλήλους ἐν συγχύσει. Ἀλλ' ὁ μουσικὸς τοῦ Χάρδτ ὑπέλαβε· Σήμερον ὁ χωρικός μόνον σᾶς παρέχει τὴν συνδρομὴν του ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τῆς Βυρτεμβέργης, ἀλλὰ μὴ περιφρονήσητε καρδίαν πιστὴν καὶ χεῖρα στιβαράν. Οἱ ἄλλοι θὰ ἔλθωσι μετὰ ταῦτα, ἀποῦ μάθωσιν ὅτι ὁ κύριος δούξ ἐπληθύνει εἰς τὴν χώραν του.

Τὸ πιστεύεις; εἶπεν ὁ Οὐλρίχος μετὰ μικροῦ γέλωτος ἀφιππεύων. Θὰ ἔλθωσιν ἐπίσης; Μέχρι τῆς στιγμῆς ταύτης ὀλίγα ἔχομεν προμηνύματα· ἀλλὰ θέλω νὰ κρούσω τὰς θύρας των εἰς τὸν ὅσον ὥστε νὰ ἴδωσιν ὅτι ὁ ἀρχιεὺς κύριός των θέλει νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὸν οἶκόν του. Εἶνε ἐδῶ οἱ μισθοφόροι οἵτινες θέλουν νὰ μὲ ὑπηρετήσωσι; ἐξηκολούθησε παρατηρῶν μετὰ προσοχῆς τὸν μικρὸν στρατόν. Δὲν εἶνε κακῶς ὠπλισμένοι καὶ ἔχουσι τὸ ἦθος ἀρκούντως ἀρευνωτόν. Πόσοι εἶνε;

— Δώδεκα μοῖραι, ὑψηλότατε, ἀπήντησεν ὁ ὑψηλὸς Πέτρος ἱστάμενος πάντοτε ἀσκεπὴς καὶ στρέφων ἐν ἀμηχανίᾳ τὸν μύστακά του. Πάντες ἄνδρες ἐκλεκτοὶ ἔς τὴν πίστιν μου. Συγγνώμην διότι ὠμοσα! ὁ βασιλεὺς τῆς Γαλλίας δὲν δύναται νὰ ἔχῃ καλλιτέρας.

— Ποῖος εἶσαι σύ; ἠρώτησεν αὐτὸν ὁ δούξ, παρατηρῶν μετ' ἐκπλήξεως τὸ ὑψηλὸν ἀνάστημα, τὴν εὐρύτητα τοῦ βήματος, τὴν μακρὰν σπάθην καὶ τὸ ἐρυθρὸν πρόσωπον τοῦ πρώτου ἀρχηγού.

— Κατὰ βάθος εἶμαι μισθοφόρος, μὲ ὀνομαζοῦσιν ὑψηλὸν Πέτρον νῦν συνταγματάρχην τῶν.....

— Πῶς; συνταγματάρχην; πρέπει νὰ πύσῃ τὸ ἄξιωμα τοῦτο. Δυνατὸν νὰ εἴσθῃ ἄνδρετος, ἀλλὰ δὲν εἴσθῃ διὰ συνταγματάρχης. Ἐγὼ ὁ ἴδιος, θὰ εἶμαι συνταγματάρχης καὶ θὰ λάβω ἀρχηγούς τινὰς τῶν ἱπποτῶν μου.

— Ἀλλὰ τοῦτο εἶνε ἐναντίον τῶν συμφωνιῶν μας, ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν μισθο-

δοσίαν καὶ τὰς τέσσαρας λίτρας τοῦ οἴνου κατ' ἑκάστην.

— Καλὰ γέρων μου, καλὰ. Διὰ τὰ χρυσὰ φλωρίνια καὶ τὸν οἶνον δὲν μὲ μέλει· ὅστις ἦτο ἀρχηγός μέχρι τῆς σήμερον θὰ τὰ λαμβάνῃ τακτικῶς. Πρέπει μόνον ν' ἀφήσητε τὴν ἀρχηγίαν. Ἐχετε πυρίτιδα καὶ σφαίρας;

— Πιστεύω, εἶπεν ὁ Μαγδεμβούργιος. Ἐχομεν ἀκόμη πυρίτιδα καὶ μολύβδον τῆς Ὑμ. Ὑψηλότητος, τὰ ὁποῖα ἐλάβομεν ἐκ Τυβίγκης. Ἐχομεν πολεμοφόδια ἀρκούντα δι' εἴκοσι τέσσαρας πυροβολισμοὺς κατ' ἄνδρα.

— Καλὰ! Γεώργιε Χέβεν καὶ Ρέχ-βερν θὰ διανεμηθῇτε τοὺς ἀνθρώπους! ἕκαστος θὰ ἔχῃ ἑξ' ὀφθαλμοῦ. Σεῖς δὲ οἱ καλούμενοι ἀρχηγοὶ δύνασθε νὰ βοηθήτε τοὺς δύο εὐγενεῖς εἰς τὰ καθήκοντά των. Λαοδοξίκε Γκέμμινγκεν ἔχετε τὴν καλὴν σύνην νὰ ἀναλάβετε τὴν ἀνωτέραν διοίκησιν τοῦ πεζικοῦ.

(Ἐπεταὶ συνέχεια)

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΑ

Ἐν τῇ πρὸ ὀλίγου ἐκδοθείσῃ μικρᾷ Ἑλληνικῇ Γραμματικῇ τοῦ κ. Γ. Α. Ζηκίδου (οὗτινος ἀναχωρήσαντος κατεπειγόντως δι' Ἰωάννινα ἀνεβλήθη ἡ ἐξακολούθησις τῆς «περὶ Ἀρχαίων ἐθίμων παρὰ τοῖς νῦν Ἑλλήσιν» διατριβῆς του) προετάρχθη μικρὸς πρόλογος, ἐν ᾧ σὺν τοῖς ἄλλοις κατεχωρίσθησαν τινὰ καὶ περὶ τῆς ὀρθῆς γραφῆς τῶν παλαιστικῶν τῆς καθωμιλημένης χρόνων, ἅτινα, στηριζόμενα ἐπὶ τῆς γνώμης τοῦ ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ καθηγητοῦ κ. Γ. Ν. Χατζιδάκη καὶ ἐπὶ παλαιῶν πολλῶν, δύνανται νὰ θεωρῶσιν ὡς ἡ λύσις τοῦ μικροῦ τούτου λογικοῦ ζητήματος.

κατὰ τὴν γνώμην λοιπὸν ταύτην, ὁ τῆς μέλλων ἐκφέρεται διὰ τοῦ θά ἡ καὶ ἐνεστώτος ὑποτακτικῆς, ὁ δὲ ἄλλος διὰ τοῦ θά ἡ θέλω καὶ ἀορίστου αἰτιατικῆς· δηλαδή καὶ τὸ θά γράφῃς— γράφῃ καὶ τὸ θά γράφῃς— θέλεις καὶ τὸ θά γραφῆς— θέλεις γραφῇ— ὡς ἀπαντα μὲν.

Ἐν τῷ «Κέρροπι» Καίρου ἐδημοσίωσαν δύο ἀνέκδοτοι ἐπιστολαὶ τῶν ἄλλων διερμηνέων τῆς Ὑψηλῆς Πύλης ναγιώτου Νικουσίου καὶ Ἀλεξάνδρου τυροκορδάτου, μεγάλῃν ἔχουσαι τὴν ὑδαίωσιν.

Ἠγγέλθη ἐξ Ἀγγλίας ὅτι ἐτελεύτησεν ὁ βαρονέττος Κάρολος Τρεβέλιαν, ὁς συγγραφεὺς καὶ ἐνθουσιώδης φίλος τῆς Ἑλλάδος. Ὁ ὑπουργὸς τῶν ἐξωτερικῶν κ. Δραγούμης τηλεγραφικῶς ἐπέταξεν εἰς τὸν διακεκριμένον ἀνδρῶπον τῆς Ἑλλάδος κ. Γενναδίον παραστῆ ἐπισήμως κατὰ τὴν κηδεῖαν εἰς τὸν ναυσταθμὸν ἐπὶ τῷ ὀνόματι τῆς ἐλληνικῆς κυβερνήσεως.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΑ

Ὡς γνωστὸν, ἐν τῇ μεγάλῃ αἰθούσῃ τοῦ Πανεπιστημίου ἐτελέσθη τὸ δεύτερον ἤδη ὁ κηρυχθεὶς Σπουδαίος διαγωνισμός. Καὶ κατὰ τὸ δεύτερον τοῦτο ἔτος νικητὴς ἀνεδείχθη ὁ ἐκ τῶν διακεκριμένων τῆς πρωτεύουσας δικηγόρος κ. Ἀντώνιος Μομφεράτος, διὰ συγγραφῆς του *Περὶ κληρονομίας τῶν μοναχῶν*, διότι, κατὰ τὴν ἐκφρασιν τοῦ εἰσηγητοῦ κ. Ι. Εὐταξία, καθηγητοῦ τοῦ Κανονικοῦ Δικαίου, τὸ ἔργον τοῦ κ. Μομφεράτου «ἦτο ὑπέρτατον πάντων τῶν ὑποβληθέντων».

Τὸ ἐν λόγῳ ἔργον σύγκειται ἐκ 350 σελίδων στενῶς γεγραμμένων, αἵτινες θὰ ἀποτελέσωσιν ὁλόκληρον τόμον.

Προηγεῖται εἰσαγωγὴ πραγματευομένη τὸ ζήτημα *τίνας εἰσὶν οἱ κληρικοί*. Ἡ μελέτη αὕτη, οὕσα καθαρώς καὶ μᾶλλον ἐκκλησιαστικὴ, ἐκπληττει τὸν ἀναγνώστην διότι παρὰ νομικοῦ ἐγράφη· οὐδὲν δὲ λάθος ἡ ἐπιτροπὴ καὶ ἰδίως ὁ εἰδικὸς τοῦ Ἐκκλησι. Δικαίου καθηγητῆς εὔρε.

Τὸ περιεχόμενον περιλαμβάνει δύο μέρη. Τὸ πρῶτον πραγματεύεται *Περὶ τῆς*

ἐκ διαθήκης καὶ ἐξ ἀδιαθέτου διαδοχῆς τῶν ἐπισκόπων καὶ κληρικῶν πλὴν τῶν μοναχῶν, συγχρόνως δὲ καὶ ἐν ἰδιαιτέρῳ κεφαλαίῳ καὶ *Περὶ τοῦ ἐν Τουρκίᾳ νῦν ἰσχύοντος δικαίου*, ὅπερ ἐπηνέθη λίαν καὶ ὡς ἀκριβὲς καὶ διότι οὐδεὶς ἄλλος ἐπραγματεύσατο περὶ αὐτοῦ. Τὸ δεύτερον μέρος περιεχει *τὴν κληρονομικὴν διαδοχὴν τῶν μοναχῶν ἐκ διαθήκης καὶ ἐξ ἀδιαθέτου*, τὸ δὲ τελευταῖον *τὸ νεώτερον ἐν Ἑλλάδι δίκαιον*, ὅπερ πολὺ ἐπίσης ἐπηνέθη διὰ τὸν καταβληθέντα κόπον καὶ τὴν ἀκριβείαν.

Ἐν τούτοις, ἐνῷ ἡ διὰ τῆς ἐκθέσεως τῆς ἀγωνοδίκου ἐπιτροπῆς ὁμολογηθεῖσα ὁξύνουσα τοῦ συγγραφέως, ἡ πολυμαθεία του, ἡ τελεία χρῆσις τῶν πηγῶν, τὸ μεθοδικὸν αὐτοῦ περὶ τὴν κατάταξιν τῆς ὕλης ἦσαν βεβαίως προσόντα ὅπως τῷ ἀπονεμηθῇ καὶ τὸ γέρας, ἡ πλειοψηφία τῆς ἐπιτροπῆς παραδόξως τὸν ἐστέρησε τῆς χρηματικῆς ἀμοιβῆς, ἥτις ἐγκαινίζει ἐν Ἑλλάδι τὴν εὐδαιμόνα διὰ τὰ γράμματα ἐποχὴν, καθ' ἣν θὰ ἀμειβῇται τις ἀσχολούμενος εἰς τὰ τῆς ἐπιστήμης του καὶ δὲν θὰ ἀναγκάζεται νὰ τὴν καταβιβάζῃ εἰς τέχνην.

Τέλος πάντων εἶναι ἀποδεδειγμένον, ὅτι οἱ διαγωνισμοὶ ἐν Ἑλλάδι εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ χαριτωμένοι!

Καλῶς νὰ τοὺς δεχθῶμεν τοὺς **ἐκατόν Οὐγγρους** συγγραφεῖς καὶ καλλιτέχνες, οἵτινες ἀναχωροῦσιν ἐκ Πέστης ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν τοῦ διασώμου ἀσιανολόγου κ. Ἀρμινίου Βαμπερύ, ὅπως περιηγηθῶσι διάφορα μέρη τῆς Ἀνατολῆς. Ἐκ Τεργέστης ἐπιβήσονται ἰδιαιτέρου ἀτμοπλοίου καὶ ἐπισκεφθήσονται πρῶτον τὰς κυριωτέρας πόλεις τῆς δαλματικῆς παραλίας, τὸ Σπαλάτον, τὴν Ζάραν, τὴν Ραγούζαν. Εἶτα τὰς ἄλβανικὰς ἀκτὰς καὶ τῆς ἐλληνικῆς νήσους. Ἐν Ἀθήναις θὰ διατρίψωσιν ἐπὶ μίαν μόνον ἡμέραν, εἶτα θὰ ἐπισκεφθῶσι καὶ τινὰς ἄλλας νήσους ἐλληνικὰς καὶ τουρκικὰς. Πῶς συμφωνοῦσι τόσοι ἄνθρωποι, καὶ μάλιστα ἐπιστήμονες, εἶναι ἀκατάληπτον εἰς ἐλληνικὰς διανοίας!...

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΑ

Ἡ Ἀκρόπολις ἐλευθέρα! Ἐπὶ τέλους, ὡς λέγεται, ἀπεφασίσθη ν' ἀφεθῶσιν ἐλευθεραὶ αἱ πύλαι τῆς Ἀκροπόλεως εἰς τοὺς Ἑλλήνας, τοὺς ἐκ τοῦ μεγαλείου τοῦ ἀρχαίου βίου ἐντυπώσεις καὶ διδάγματα ἀρρομένους. Ἡ πράξις αὕτη τιμᾷ ὄντως τὸν ἐπὶ τῆς Ἐκπαιδεύσεως κ. ὑπουργόν· ἠπορήσαμεν μάλιστα πῶς μέχρι τοῦδε εἶχόν τινες τὸ θράσος νὰ νομίζωσιν ἑαυτοὺς τόσο μεγάλους, ὥστε, ὡς πυργοδοσπῶται νὰ ἐπιτρέπωσιν ἢ νὰ μὴ ἐπιτρέπωσιν εἰς τοὺς Ἑλλήνας τὴν ἀνοδὸν εἰς τὸν τόπον τῆς ἀποθεώσεως τοῦ Πανελληνίου, καὶ νὰ καθιστῶσι τὸν οἶκον τῆς μεγαλοφυΐας καὶ τοῦ καλοῦ οἶκον ἐμπορίου. Ἄν μάλιστα ἡ Κυβέρνησις ἢ ὁ φυσικὸς κύριος τῆς Ἀκροπόλεως, ὁ Δῆ-

μος Ἀθηναίων, κατῴρθουν νὰ προσελκύωσι τοὺς πολίτας ἐκεῖ ἐπάνω, ἵσως ἐπὶ πολὺ θὰ ἀνεβάλλετο ἡ παρατηρουμένη ὑποδούλωσις ὑπὸ τῶν ὕλικων ἀπολαύσεων, ἵσως δὲ καὶ αἱ Ἑλληνίδες αὐταὶ θὰ ἀνῆρχοντο οὐχὶ μόνον καθ' ἣν ἐποχὴν φύονται ἐκεῖ τὰ λευκάνθεμα, καὶ δὲν θὰ ἐξεπληττόμεθα ἀναγινώσκοντες, ὅτι «ἡ μὲν Χάρις ἐπισκεφθεῖσα τὴν Ἑλλάδα καὶ μελετήσασα ἐπὶ τόπου τὰς ἐλληνικὰς ἀρχαίους προεκλήρυνεν, ὅτι θὰ ὁμιλήσῃ ἐν τῷ Βρετανικῷ Μουσείῳ τοῦ Λονδίνου περὶ τοπογραφίας καὶ ἀρχαίων μνημείων τῶν Ἀθηνῶν».

Ἐν Ἀκροπόλει ἀνεκαλύφθη ὁ κορμὸς κολοσσίου ἵππου ἐν τοῖς θεμελίοις τοῦ ἀρχαίου Παρθενῶνος καὶ ἀπέναντι τῶν Καρυατίδων, ἐν ᾧ χώρῳ ἐνεργοῦνται αἱ ἀνασκαφαί.

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΑ

Τὰ πλεῖστα τῶν μεγάλων θεάτρων τῆς Ἰταλίας ἐσπευσαν νὰ συμβληθῶσι μετὰ τοῦ νεαροῦ Ἑλλήνος μουσουργοῦ κ. Σπ. Σαμάρα ὅπως ἀναβιβάζωσι τὸ τόσον ἐπιχροτηθὲν μελόδραμά του ἐπὶ τῆς σκηνῆς τὸν προσεχῆ Ὀκτώβριον. Οὕτως, ἐκτὸς τοῦ θεάτρου Scala di Milano, θέλουσι παραστήσει τὴν Flora Mirabilis τὸ μέγα θέατρον τοῦ Τουρίνου, τὸ San Carlo τῆς Νεαπόλεως, τὸ Nazionale τῆς Ρώμης, τὸ Comunale τῆς Νίσσης, τὸ Comunale τῆς Τεργέστης, τὸ Comunale τῆς Βολωνίας, γαλλιστὶ δὲ μεταφράζεται ἵνα δοθῇ εἰς τὸ Grand théâtre de la Monnaie τῶν Βρυξελλῶν, ὅπου καὶ μετέβη ἤδη ὁ κ. Σαμάρας προσκληθεὶς παρὰ τῶν διευθυντῶν τῶν ἐκεῖ θεάτρων. Τὸ νεώτερον δὲ φύλλον τοῦ Theatro Illustrato τοῦ Μιλάνου περιέχει εἰκονογραφίαν ἐκ τῶν σκηνῶν τοῦ μελοδράματος μετὰ νέων περὶ τούτου κρίσεων, ὡς καὶ τὴν εἰκόνα τοῦ μουσικοῦ συνθέτου κ. Σαμάρα καὶ τοῦ ποιητοῦ τοῦ δράματος κ. Φοντάν.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ἡ αἰδέσιμος Πουλχερία Θ. Πρασακάκη τὸ γένος Χάρις (μεγάλῃ εὐεργετίᾳ τῶν ἐκπαιδευτικῶν καὶ φιλανθρωπικῶν τῆς ἐν Θεσσαλονίκῃ ἐλληνικῆς ὀρθοδόξου κοινότητος καθιδρυμάτων). Ἐν τῷ φυλλάδίῳ τούτῳ περιέχονται α'. τὰ πρὸ τῆς κηδείας τοῦ λειψάνου τῆς μακαρίτιδος, β'. ἡ κηδεία, γ'. οἱ ἐκφωνηθέντες δύο λόγοι, καὶ δ'. τὰ μετὰ τὴν κηδεῖαν τῆς αἰδέσιμου γυναικός.

Διηγηρικὸς σύλλογος Ἀθηνῶν, περιοδικὸν μηνιαῖον. Τόμος Β', φυλ. ε', περιέχον τὸ γνωστὸν ἐπὶ τοῦ ἐλληνικοῦ ζητήματος ὑπόμνημα καὶ διατριβὴν τοῦ κ. Ι. Α. Τυπάλδου περὶ τῶν νόμων τῶν Γορτυνίων (Κρήτης).

Στοιχειώδεις Πολιτικὴ Γεωγραφία ἐπὶ τῇ βάσει τῶν νεωτέρων γεωγραφικῶν ὑπὸ *Α. Ι. Ἀρτανιάδου* γυμνασιάρχου (πρὸς χρῆσιν τῶν ἐλληνικῶν σχολείων καθ' ἐβδό-

μην έκδοσιν ἐπηυξημένην καὶ κατ' ἐγκρίσιν τῆς Κυβερνήσεως ὑπὸ Σ. Κ. Βλαστό).

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΑΝΕΥ ΕΡΩΤΗΣΕΩΝ

Ὁ τελευταῖος ποιητικὸς βασιλεύς. Τέλος πάντων ὁ βασιλεὺς τῆς Βαυαρίας, οὐτινος αἱ ἰδιορρυθμίαι, αἱ μετὰ τὴν νεκροφίαν δυνάμει, πλέον νὰ ὀνομασθῶσι τρέλλαι, γνωσταὶ τυγχάνουσιν τοῖς ἀναγνώσταις τῆς «Ἑβδομάδος» (ἀριθ. 26) ἠδὲ ὅπως δι' ἐνὸς μακροβουτίου, εἰς ὃ συμπάρελαβε καὶ τὸν ἀτυχῆ ἱατρόν του, καὶ αὐτὸς ν' ἀπαλλαγῇ τῶν δυσχετελέστων ὀνείρων του καὶ τοὺς ὑπηκόους του ν' ἀπαλλάξῃ τῆς μομφῆς ὅτι ἐχέφρονες αὐτοὶ ὑπὸ παράφρονος ἐδρασιεύοντο· ἀλλὰ καὶ οἱ αὐλικοὶ δύνανται ἐφεξῆς νὰ κοιμῶνται ἡσυχῇ περὶ τῆς ἀσφαλείας τῆς ζωῆς των, ἀπειληθείσης οὐ μικρὸν κατὰ τὰς τελευταίας ἰδίως ἡμέρας τοῦ ἰδιορρυθμοῦ ἡγεμόνος.

Ἐν τούτοις, ἐπεὶ δὲ ὡς λόγος τῆς κατὰστάσεώς του ταύτης δὲν φέρεται μόνον ὁ οἰκογενειακὸς τῆς νόσου χαρακτήρ, ἀλλὰ καὶ διάφοροι προσβολαὶ τῆς φιλοτιμίας του ἐπὶ τῇ ἀποτυχίᾳ τοῦ πρώτου ἔρωτός του, τῇ ἀπορροφήσει τοῦ κράτους του καὶ τῇ παρενοχλήσει ὑπὸ τῶν δανειστῶν του, ὁ βασιλεὺς τῆς Βαυαρίας, παριστᾷ παράδοξον τύπον ἱπποτικῆς καὶ ποιητικῆς ἡγεμονίας—τοῦ τελευταίου ὡς—ἀξίου τῆς γραφίδος τοῦ ποιητοῦ τοῦ *Amlet*.

Μεταξὺ τῶν ἀναριθμῶν κυκλοφορούντων κατ' αὐτὰς ἀνεκδότων, τὰ πλεῖστα τῶν ὁποίων εἶναι ἀπὸ πολλοῦ γνωστὰ, φέρεται καὶ τοῦτο·

Εἰς τὸν κόμητα Χόλνσταϊν, ἐκ τῶν εὐνοουμένων ἄλλοτε τοῦ βασιλέως, ἀνετέθη ἡ δυσχερὴς ἀποστολὴ ν' ἀνακοινώσῃ αὐτῷ τὴν θλιβεράν εἰδησιν τῆς καθαιρέσεώς του. Εἰς τὴν Α. Μεγαλειότητα προηγγέλθη ἡ ἀφίξις τῶν ἀπεσταλμένων, ὁ δὲ Δουδοβίκος Β' μόνον εἰς τὸν κόμητα Χόλνσταϊν ἐπέτρεψε νὰ εἰσέλθῃ. Τὸν ἐδέχθη περιστοιχούμενος ὑπὸ χωροφυλάκων ἐχόντων τὰ τυφέκια πεπληρωμένα.

—Μ' ἐπρόδωκες! ἀνέκραξεν ὁ βασιλεὺς, ἅμα εἰσελθόντος τούτου, ἀλλὰ δὲν θὰ ὑποχωρήσω.

Ὁ κόμης Χόλνσταϊν τότε οὐδόλως ταρραχθεὶς κατέδειξεν εἰς τὸν βασιλέα τὴν ἀπόλυτον ἀνάγκην νὰ καταλίπῃ τὴν κατοικίαν του καὶ νὰ μεταβῇ εἰς τὰ ἀνάκτορα Λίνδεσσοφ. Ὁ βασιλεὺς ὅμως ἐξεμάνη καὶ διέταξε τοὺς χωροφύλακας νὰ συλλάβωσι τὸν ἀνθρωπὸν τοῦτον, ὡς ἐνοχὸν ἐσχάτης προδοσίας. Ὁ κόμης ἐκὼν ἅκων διήλθε τὴν νύκτα ἐν τῇ εἰρκτῇ, ἀπεφυλακίσθη δὲ τὴν ἐπιούσαν ὑπὸ τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς χωροφυλακίας.

Πότε θὰ ἔλθῃ ἡ 1 Ἰανουαρίου 1906!...—Ὁ Ἰωάννης Δομπόλης ἐξ Ἡπείρου, ὑπήκοος Ρωσσοῦ, ἀφιέρωσε διὰ τῆς διαθήκης του (4 Φεβρουαρίου 1849) ὁλόκληρον τὴν περιουσίαν του εἰς τὴν Ἑλλάδα ὑπὸ τοὺς ἐξῆς ὅρους:

α) Τὰ χρήματα νὰ κατατεθῶσιν εἰς τὴν Ἀυτοκρατορικὴν Ἐμπορικὴν Τράπεζαν τῆς Ρωσσίας καὶ νὰ μένωσιν ἐκεῖ ἐπὶ τόκῳ μέχρι τῆς 1 Ἰανουαρίου 1906.

β) Τὴν 1 Ἰανουαρίου 1906 τὰ τε κεφάλαια καὶ οἱ δεδουλευμένοι τόκοι νὰ ἀποσταλῶσιν εἰς τὴν Ἑλλάδα, καὶ ἐκ τοῦ ὁλικοῦ τούτου ποσοῦ τὸ $\frac{1}{4}$ ἢ τὸ πολὺ τὸ $\frac{1}{3}$ νὰ χρησιμεύσῃ εἰς ἀνέγερσιν Πανεπιστημίου ἐν Ἀθήναις ἢ ὅπου τότε ἤθελεν εἶσθαι ἡ πρωτεύουσα τῆς Ἑλλάδος, φέρον τὴν ἐπωνυμίαν «Καποδιστριακὸν Πανεπιστήμιον». Ἡ ποσόδοτος τῶν λοιπῶν $\frac{3}{4}$ ἢ $\frac{2}{3}$ ὀρίζεται διὰ τῆς διαθήκης εἰς ἔξοδα τῆς ἐν γένει συντηρήσεως τοῦ Πανεπιστημίου καὶ εἰς ὑποτροφίας φοιτητῶν, ὧν 30 ἕως 50 πρέπει νὰ ὦσιν Ἡπειρώται.

Μετὰ τὴν ἀποβίωσιν τοῦ Ἰω. Δομπόλη (28 Ὀκτωβρίου 1850 ἐν Πετροπόλει) οἱ ἐκτελεσταὶ τῆς διαθήκης ἐκκαθάρισαντες τὴν περιουσίαν κατέθεσαν τὴν 17 καὶ 28 Ἰουλίου 1851 εἰς τὴν Ρωσικὴν Τράπεζαν ποσὸν ρουβλίων ἀργυρῶν 285,744 ἢ δρ. 1,267,274. Κατὰ τὴν λήξιν τοῦ ἔτους 1905 τὸ ποσὸν τοῦτο διὰ τοῦ ἀνατοκισμοῦ θέλει ὑπερβῇ τὰ δέκα ἑκατομύρια.

Ἐκτὸς τῶν χρημάτων, εἶνε κατατεθειμένα εἰς τὸ γραφεῖον τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἐξωτερικῶν τῆς Ρωσσίας ὑπὲρ τοῦ ἀνωτέρω Πανεπιστημίου ἐν ὁρολόγιον χρυσῶν προσενηχθὲν τῷ Ἰω. Δομπόλῃ ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν τοῦ ἀειμνήστου Ἰωάννου Καποδιστρίου, καὶ μία χρυσὴ ταμπακοθήκη προσενηχθεῖσα αὐτῷ ἐπίσης ὑπὸ τοῦ Ἀγίουστίνου Καποδιστρίου.

Τὸ κληροδότημα τοῦτο, τίς θὰ τὸ πιστεύσῃ!... δὲν ἦτο ἐργεγραμμένον εἰς τὰ δημόσια βιβλία, διότι οὐδέποτε περὶ τούτου εἰδοποιήθη τὸ ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν ὑπουργεῖον μέχρι τοῦ 1867!...

Ἄρᾳ γε ἐν ἔτει 1906 θὰ εἶνε ἡ πρωτεύουσα ἀκόμη ἐν Ἀθήναις!...

Ἀπόσπασμα ἐξ ἐπιστολῆς ἐφέδρου. «Ἡμουν μὲ τὸν καπετὰν Ζέρβα ἀφορμὰς ἐβάλεκα καθένα γ' ἡ θέσι του, μὰς εἶπε νὰ ἔχωμε τὸ ὄπλο ἐπὶ σκοπὸν» καὶ νὰ μὴ ῥίξῃ κανεὶς ἂν δὲ μὰς διατάξῃ... ἡ σφαίραις σφουρίζανε ὁλόγυρά του καὶ αὐτὸς χαμπάρι πού τῶχε... περπατοῦσε ὑπὸς ἀπὸ ὅλους, καὶ κρατῶντας τὸ φουκὲρι μὲ τὸν χεῖρ καὶ τὸ σπαθὶ μὲ τ' ἄλλο ἐπερπάταε ἀπάνω κάτω σὰν νὰ βροισκότανε στὴν πλατείαν τοῦ Συντάγματος. «Καπετάνε θὰ σὲ σκοτώσουν, τοῦ λέμε!» «Τὴ δουλειά σας, μωρέ... ἡ σφαῖρα εἶνε πρᾶμα τυχερό» καὶ τριγύριζε παίζοντας μὲ τὸ σπαθὶ του. Σὲ λίγο οἱ Τούρκοι, σὰν μαῦρα κοπάδια ἀπὸ χιλιάδες γιδοπρόβατα, ἐρχόντουσαν καταπάνω μας· εἶχαν τὸ χεῖρ στὰ μάτια καὶ φώναζαν «χά... α... α... α...» καὶ οἱ ἀξιωματικοὶ ἀπὸ πίσω δὸς του διπλῆραις, δὸς του μνηχταῖς... Τί νὰ σοῦ πῶ! σὰν νὰ δεῖλιασα λίγο· μόνον βλέποντας τὸν καπετὰν Ζέρβα νὰ γελάῃ, ἡσύχασα... Ἐμεῖς στεκόμασθε σὰν νὰ εἴμασθε σὲ καρτέρει γιὰ λαγὸ. Σὰν φτάσανε ἔσα μὲ 100 μέτρα κοντὰ, μπήζει ὁ καπετάνιος μὲ φωνὴν «Πῦρ, μωρέ!...»

Μπρίρρρ... στῶμα οἱ Τούρκοι κάτω. Σὲ λίγο ἄλλοι μὰς ῥίχνονται «χά... α... α...» «Πῦρ!» πάλι· κάτω καὶ αὐτοί... Μὰ αὐτοὶ αὐγατίζανε σὰν τῆς ἀκρίδαις, 500 σκότῳνες 1000 ξεφυτρῶνανε· σὲ λίγο βλέπομε τὸ τρίτο μπουλούκι· τὸ ξύλο τῶν ἀξιωματικῶν ἔδινε πιὰ κ' ἐπαίρει... ἐκεῖ πού εἴμασθε ἔτοιμοι νὰ τοὺς γλυτώσωμε μὲ γιὰ πάντα ἀπ' τὸ ξύλο... μὰς πρόλαβε τὸ πυροβολικὸ καὶ τοὺς τραβάει μὲ κανονιὰ μέσα στὸ μπουλούκι καὶ βλέπομε κάμμιὰ δεκαρὶὰ *ra: ndare ton aera*... τότες γυρίζω κ' ἐγὼ καὶ λέω τοῦ καπετάνιου μας: «Νά! καπετάνιε, πού μὰς λέγανε πὼς οἱ Τούρκοι δὲν ξέρουν γυμνᾶσαι!... γιὰ δὲς τοὺς πὼς πηδᾶνε ἄερα!...»

Ἐρώτησις. Διατί κατὰ τὰ ἐγκρίσιν τῆς Κυβερνήσεως οἱ χαριετισμοὶ εἰναι δυναμίτιδος;

Ἀπάντησις. Διὰ νὰ μὴ δύναντο κακὰ στόματα νὰ εἰποῦν ὅτι ἡ ἐκκρίσις κατὰ...

ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΑΙ ΑΣΚΗΣΕΙΣ

124. Αἴνιγμα

Σὲ κάμπο καταπράσινο δίχως μισὸ κλαρί·
Βγαίνουν συχνὰ τρεῖς τέσσαροι δράκόντοι·

Ποὺ παλὴν ἔχθρα ἔχουνε ὁ ἓνας μὲ
Καὶ φοβερὸν ἀρχίζουε ἀγῶνα καὶ μεγὰ
Μὰ οὔτε κανέν' ἀπ' τὰ θεριὰ αὐτὰ πο...

Ὅτε κανένα νικητὴς ποτὲ 'ς τὸ τέλος μ...
Κι' ἄς κυνηγᾷ καθένας τοὺς τὸν ἄλλον μ...
Καὶ δύναται ἄς ἀκούωνται κτυπήματα καὶ β...
Αἶμα σταλῇ δὲ χύνεται 'ς τὸ κάμπο οὐτ'...
Γιατί... εἶν' ἀπὸ κόκκαλα πλασμένοι οἱ δράκ...

125. Στοιχειογράφος.

Φέρω τὸ ἄνθος πάντοτε ῥητόρων καὶ λογίων·
Ἐνίοτε πλὴν γίνονται ἐστία τῶν ὀργίων·
Εἶμαι ὁ δείκτης τῶν χρηστῶν καὶ φαύλων χα...

Ἄν τὴν κεφαλὴν μου χάσω, εἶμαι σῆμα τῶ...
Πάσης συμπλοκῆς φρικώδους καὶ τῶν μονο...
Ἄν δὲ καὶ τὸν τράχηλόν μου τότε εἶμαι παν...
Τὸ πᾶν δι' ἐμοῦ ὑπάρχει καὶ οὐδὲν ἄνευ ἐμοῦ.

Γ. ΒΑΡ.

126.

Μικρὰ πόλις εἶμαι ἐν τῇ Αἰτωλίᾳ,
Ἐὰν ὅμως μένω
Χωριστὰ ἀπ' τὰ τρία πρῶτά μου στοιχεῖα,
Μέλος σου θὰ γείνω.

127. Μυθολογικὴ ἐρώτησις.

Ποῖον ἀρχαῖον βασιλέα, διὰ τὴν ἀσέβειαν αὐτοῦ, μετεμώρφωσεν ὁ Ζεὺς εἰς λύκον;

128. Γρίφος.

Ω Ω Ω Ω Ω Α

129. Ἀπόσπασμα.

Πῶς εἶναι πιθανώτερον ὅτι δύναται νὰ ἐκλείψῃ ὁ ἥλιος;

ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ

ΛΥΣΕΙΣ

ΤΩΝ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΩΝ ΑΣΚΗΣΕΩΝ ΤΟΥ ΑΡ. 119

120. Σταρίς. — 121. Νάξος-νάος. — 122. Ὁ Αἶμος καὶ ἡ Ῥοδόπη. — 123. Ὁ Βύρων.

ΤΥΠΟΙΣ ΘΡ. ΠΑΠΑΛΕΞΑΝΔΡΗ ΚΑΙ ΑΔ. ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ